

Rád. Élet

Az ifjú katolicizmus folyóirata

Tartalom:

Werner Sombart írásaiból. — P. Csávossy Elemér S. J.: A szentév küszöbén. — Dr. Cottely István: Az új iskolatörvény. — Esferházy Lujza: A kat. akció lényege. II. — Venczel József: Erdélyi könyv a nemzetiségi kérdésről. — Viplak Vince: Isten országa bennünk teljesüljön (vers). — Possonyi László dr: Földi Mihály. — Rejöd Tiborc dr. (Luzern): „D.R.A.C.” vagy „a becsület logikája”. — Széchényi György gr.: Kapitalizmus-e még a mai gazdasági rendszer? — Schalkház Sára: Munka után. — Sztranyovszky György: Jogászhivatás a kat. akcióban. — Kossányi József: Fekete zsoltár (vers). — Fórum. — Schleicher Pál: A „középiskolások” és a Prohászka Kör. — Ifjusági — gazdasági — kulturális társadalmi — művészeti kérdések szemléje. — Könyvek-írások — szerkesztői üzenetek. — Carlyle, - Sinclair Lewis gondolataiból. — Karikatúrák.

A Prohászka Körök megbízásából szerkeszti:

Rád. Elemér.

EGYENLETI KÖNYVTÁR
SZEGED.
FOLYÓIRATOK

13.

1933
FEBR.

II. évf.
2. sz.

Ára 4 KÉ

Az új katholicizmus folyóirata

szociális és világnézeti folyóirat

MEGJELENIK EVENTE TIZENEGYSZER

Főszerkesztő:

RÁDY ELEMÉR.

Budapesti szerkesztő:

Czakó József

Budapest IX.

Ráday u. 43-45.

Prágai szerkesztő:

Sinkó Ferenc

Praha-Pankrác,

Husová u. 8.

Erdélyi szerkesztő

Venczel József

Cluj-Kolozsvár.

Str. Universitii 10

A „**Világosság**” pedagógiai rész főmunkatársai:

Dinnyés Károly, Csongrády Árpád és Willand János.

Szerkesztésért és kiadásért **Suhaj Béla dr.** felel.

SZERKESZTŐSÉG:

KOŠICE-KASSA, Mikes Kelemen u. 6.

Minden, a lap szemléi részét érintő levél, érdeklődés, cserépeldányok, ismertetésre szánt könyvek stb. ide küldendők.

KIADÓHIVATAL:

ROŽŇAVA-ROZSNYÓ, Fő tér 4.,

ahová a lap anyagi részét illető küldemények, levelek, előfizetések és reklamációk küldendők.

Előfizetési díj egy évre 30 Kč, 6 pengő, 180 leu. Egyes szám Ára 4 Kč.

Örömmel jelenthetjük olvasóinknak, hogy lapunk kiadását illetőleg örvendetes változások történtek. Az Új Élet kiadását átvette a **Sajó-Vidék** kiadóvállalat, mely a jövőben garantálja lapunk pontos előállítását. De egy másik igen fontos változást is be kell jelentenünk: a **Világosság** c. pedagógiai folyóirat és az **Új Élet** a jövőben összevonva jelennek meg. Harcoltunk eddig is sajtónk egységesítéséért, hogy ezáltal a széthulló erőket összefoghassuk, egységesen forgathassuk a toll fegyverét elveink védelmére. Ezt most a gyakorlatban is megvalósítjuk. Az **Új Élet** és a **Világosság** a jövőben havonta **64** oldal terjedelemben jelenik meg. Ebből 48 oldal általános társadalmi rész és 16 oldal pedagógiai és kulturális vonatkozású, melynek a **Világosság** szerkesztői a főmunkatársai, névszerint: **Dinnyés Károly, Csongrády Árpád és Willand János.** Az összevont 64 oldalas **Új Élet** ára ezzel szemben megmarad évi **30 Kč.-nak.** Így akarjuk lehetővé tenni, hogy eszméink egyre szélesebb rétegekben terjedjenek. - Új kiadónál, bővült terjedelemben kopogtunk új évfolyamunk 3. számával olvasóink ajtaján.

ÚJ ÉLET --- 2. SZ.

Szerettük a középkort a »sötét« jelzővel emlegetni, de ma már tudjuk, hogy a történelemnek alig van fényesebb szakasza. Mert azt a kort kell világosnak neveznünk, amelyikben egy központi örökérvényű eszme sugároz és világot be mindent. S a középkor ebben az örök fényben élte földi életét is. A jövő történetírója a mi korunkat, a büszke felvilágosodottság korát fogja sötétnek nevezni. Elszakadtunk az örök fény ősforrásától, kinzö kaotikus sötétségben élünk.

WERNER SOMBART.

A szentév küszöbén.

Csávossy Elemér S. J.

Ha Riese József szájából halljuk, hogy a nagyhatalmaknak ezidőszerint több mint 3000 bombavető repülőgéjük van; ha azt halljuk, hogy ezek közül a darabonként 2200 kg. súlyu bombákból egy is elegendő, hogy a bécsi sz. István-templomot a föld színéről eltüntesse és 60–80 km. körzetben minden élőlényt megöljön; ha azt halljuk, hogy az 1 kg-os gyújtóbombák 2-3000 fokos hőségek képesek előteremtteni, amely ellen a világ összes tüzoltósága együttvéve is tehetetlen és hogy ily bombákkal felszerelt 72 repülőgépből álló raj Berlint egy perc alatt lángba tudja borítani; ha azt halljuk, hogy az újabban feltalált gázok hatása, melyekkel a nemzetek egymás ellen operálni akarnak, százszor erősebb a sztrichninnél és hogy velük szemben nincs védekezési lehetőség: akkor, ha a szkeptikusok ellenvetéseire és kételyeire hallgatva, az adatoknak csak fizedrészt fogadjuk is el, mégis beigazolódik annak a francia tábornoknak a szava, aki mondta, hogy „a jövő háborúja nem a fölfegyverzett hadseregek küzdelme, hanem a polgári lakosság főmegkivégzése lesz.” Ha pedig ez igaz, akkor felvetődik a kérdés, keresztény-e egyáltalán ma még az úgynevezett keresztény világ, mikor ilyen eszközökkel küzdenek és mondhatni irtó hadjáratot indítanak, nem pogányok pogányok ellen, nem pogányok keresztények ellen, nem is keresztények pogányok ellen, hanem keresztények keresztények, sőt, egy-

szerűen kivetkőzve keresztény jellegűből, nemzetek nemzetek ellen, anélkül, hogy lelkiismeretük bármikép is felszólalna ellene? Keresztény-e egyáltalán a keresztényekből álló országoknak legalább is az a csoportja, mely a világ eseményei fölött dönt vagy azoknak eldöntésére befolyással van, mely a nemzetek sorsát intézi és meghatározza a közfelfogás és a nagy nemzetközi élet irányát és mikéntjét? Keresztény-e még az a világ, amely legfontosabb cselekedeteiben, világra kiható intézkedéseiben egyáltalában nincs már tudatában annak, hogy keresztény? Nem tünik-e fel majdnem ironiának vagy, ha akarjuk, naivitásnak, ha szent Pálnak nem kis megütközést eláruló szavait a mai életfelfogás szemüvegén át olvassuk: „Testvér testvérevel pereskedik és pedig hitetlenek előtt! Már az is hiba, hogy peres ügyeitek vannak egymással. Miért nem tűritek inkább a károsodást? Sőt ti műveltek igazságtalanságot és kárt okoztok és ezt testvéreknek!” (1 Kor. 6, 6 kk.) Ezekből a szavakból világos lesz ugyan egyrészt, hogy az emberi gyarlóság már a kereszténység első évtizedeiben is, mikor a tűz legizzóbb volt, megtermette a maga mérges gyümölcsseit; de világos lesz másrészt az is, hogy aránylag mily ritka volt az ilyen eltévelyedés és mennyire szemben találta magát az apostol által joggal feltételezett közfelfogással, hogy ily feddést intézhetett egy egész város keresztény lakosságához. Mi van ebből a szellemből ma még azoknak a lelkeiben, akik a népek sorsa fölött döntenek?

És ha a békediktátumok kegyetlen önzését, jogfosztását, minden keresztény szeretetet mellőző zsarnoki intézkedéseit tekintjük, ha az egoizmus és a nyereszkeedés borzalmas példáit szemléljük napról-napra, mikor még ma is egész vonatok és hajók élelmiszerrakományát felégetik és a tengerbe vetik, csak hogy nagyobb legyen a nyereség, de nem gondolnak arra, hogy ezer meg ezer éhező testvér van a világon, akiknek ha lehet a fölöslegből még ingyen is kellene juttatni, hogy életüket megmentésük; ha Amerikában egy bankkirály harcot kezd életre-halálra a nagyipar egy fejedelme ellen, mert nem elég neki a sok millió dollár, mely nem évenként, hanem mondhatni napról-napra zsebébe folyik és emellett nem törődik azzal, hogy százezer munkás a harc következtében kenyerét veszti: akkor ismét csak felmerül a kérdés, van-e még egyáltalán keresztény érzés azokban, akik a világgazdaság ütőerét kezükben tartják és a gazdasági élet vérkeringésén uralkodnak? Nem nevetne-e szemünkbe ez a kereszténység, ha nekik a hegyibeszéd fenséges szavait idéznők és ezen a regulán akarnók mérni az ő cselekedeteiket és lelkiességüket, „hogy annak, ki pörölni akar veled és köntösödet elvenni, engedd át a palástot is?” (Mf. 5, 40.) Nem kívánjuk a mai kor nagyfőkéseitől, hogy köntösükkel együtt palástjukat is odaadják; megelégednénk már, ha el nem vennék mások köntösét és palástját és fennéneek róla, hogy sok embernek 10 fokos hidegben ne kelljen, köntös és palást nélkül a szabad ég alatt fájni és megfagyni.

És ha a családok válságát látjuk és megtekintjük a válások és rendezetlen együttélések, az Isten és egyház főrvénye szerint érvénytelen házasságok statisztikáját és mérlegeljük azt az erkölcsi dekadenciáról legbiztosabban tanuskodó tényt, hogy a házassági hűflenséget az emberiségnek nagy hányada már majdnem mint magától értődő dolgot és bevett szokást tekintik és hogy köztisztelőnek örvendő keresztény vezető egyéniségek is nem egyszer két, sőt három háztartást tartanak és ha az erkölcs fokmérőjének tekintjük, hogy p. o. a szépségversenyeket rendező, mezítelenségeket propagáló pornográf Színházi Élet hány példányban jár a családokba: akkor újból felvetődik a kérdés, nem veszett-e ki nagyrészt a keresztény erkölcsi érzék családjainknak jó hányadából és vajjon komoly dolognak vagy tréfának tekintsük-e szent Pál szigorát, mikor a családi tisztaság ellen elkövetett nagy vétség miatt kiközösítéssel sújt egy korintusi férfit és azt mondja, hogy ezt a bünt még megnevezni sem volna szabad keresztények között? Nem tisztább-e ma már nem egy tekintetben a vad népek felfogása a házasságról mint az, melyet ugynevezett keresztény családokban és nem egyszer az állami főrvények vallanak?

De ne legyünk pesszimisták! Tudjuk, hogy az egyház fenn fog állani a világ végezetéig és hogy a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. De baj volna azt hinni, hogy ez az ígélet szabadságlevelet ad a keresztényeknek a tunyaságra és a téflenségre. Mert ugyancsak Krisztus szavából tudjuk azt is, hogy az Ő második eljövételét egy nagy főmegapoztázia fogja megelőzni. Krisztus ígérete tehát nem zárja ki azt, hogy az emberiségnek egy nagy része elkereszténytelenedik, sőt kereszténységéből egész ki is vetkőzik. Azt is tudjuk, hogy a vallás nem egy országban ép az utolsó évfizedekben hatalmas lendületet nyert és sokakban az erények oly hősiesség fokát szemléljük ma is mint akár a kereszténység első századaiban. Ezt bizonyítják Kína, Uganda, és Mexiko vértanúi, akik hősiességben nem állanak a sz. Istvánok, sz. Lőrincsek, Sebestyének, Ágnesek és Felicitászok mögött. Századunkban liziói sz. Terézben oly tündöklő példakepet állított elénk az isteni Gondviselés és Konnersreuth-ban, ha nem tévedünk, a természetfölöttiségnek oly kézzelfogható bizonyítékát nyújtja, hogy az álkeresztények megszegyenülésére és saját megalázódásunkra be kell látnunk mindnyájunknak, hogy a gyökér, melyből a keresztény hit és erkölcs fakad, ma is ép oly erős és életképes, mint amilyen volt 1900 évvel ezelőtt. De mindez nem akadályozza meg azt, hogy a társadalmat irányító és a közvéleményt megteremtő fényezők a világon elkereszténytelenedtek és hogy az emberiségnek egy tetemes hányada jobban és jobban eltávolodik Krisztustól. Veszély van, hogy minket is elragad az ár.

Azért talán soha szentév nem volt aktuálisabb mint az, melyet ennek az évnek kezdetén meghirdetett a kereszténység feje Rómában. Ez az év Krisztus kereszthalálának 1900-ik évfordulója. Énnél nagyobb eseményt nemcsak a kereszténység

hanem az egész világ szempontjából nem is állíthatótt volna elének a szentséges Atya. Hatalmasabban mint bármi más figyelmeztet minket arra, hogy keresztények vagyunk, emlékeztünkbe hívja, hogy mi nekünk és mi az egész világnak Krisztus, hogy mik lettünk mi Krisztus által és mik volnánk mi és mi volna az egész világ Krisztus nélkül.

A jubileumi év első sorban is megrögzíti előtünk Krisztus történelmi személyiségét. Nem hiába. Van akiknek a kereszténység, akiknek Krisztus csak szimbólum. Nem hiába jelöli meg Lukács evangélista Krisztus fellépésének időpontját oly történelmi pontossággal, mikor kiemeli: Anno quintodecimo Tiberii Caesari, Tiberius császár uralkodásának tizenötödik évében. (Lk. 3, 1.) Nem hiába jelöli meg születésének idejét oly exakt precizitással, mikor azt mondja, hogy ez akkor történt, „mikor Sziriát Cirinus kormányozta“ (Lk. 2, 2.) Nem hiába mondja a Credo, melynek szövege az apostolok századába nyul vissza: passus sub Pontio Pilato, szenvedett Pontius Pilatus alatt. Nem egy Herkulesnek hőstetteiről, nem egy Siegfried harcairól, nem egy Buddha csodáiról zeng hőskölfeményt az evangélium, hanem egy történelmi korban élő történelmi személyiségnek szavait és tetteit állítja elének egy történelmi hitelességű forrás. Meg akarja mutatni, hogy az a Krisztus, akinek személyét a hit misztikus fénye körülragyog, akif a hit mint az oltáron jelenlévőt, mint az egyházban és minden igaz lelkében titokzatos módon tovább élőt, mint az égben uralkodót és az emberek sorsa fölött ítélkezőt hirdet, történelmi személyiség, szavai történelmi igazság, halála és feltámadása történelmi tény. Így konkrét lesz a hit, összefüggésbe jut az élettel, a történelmel, Krisztus személyisége megjelenik a mai életviszonyok közt. Ez az ideai szentévének első jelentősége. Csodálkozunk, hogy maga a világ miért nem üli meg Krisztus halálának emlékét mint a legnagyobb történelmi személyiségét? Erzi, hogy minden más dicsőítés nem méltó hozzá, egyedül csak a hívőnek térdhajtása a szentség előtt, de ezt a fizsteletet nem akarja megadni neki.

De szemünk elé állítja a szent év azt is, hogy Krisztus nemcsak történelmi személyiség, hanem hogy személye a századok középpontjában áll. Krisztus csinálja voltakép a világtörténetet. Mi a világtörténet? Nehéz megmondani. A szocializmus a történelmi materializmusra építi fel rendszerét. Szerinte a gazdasági kérdés, a gyomor, mozgat meg mindent. De ha valami téves, akkor ez az elmélet téves és nem is annyira tévedésnek mint ostobaságnak tűnik fel a világtörténelemből egyszerűen gyomorkérdést csinálni. Mi a világtörténet? A népek harcának története? A kulturális fejlődésnek története? A nagy kutatások és felfedezések története? Az alkotmányok, a társadalmi alakulások, az államok keletkezésének és kifejlődésének története? Mindez szintén a világtörténethez tartozik; de tudjuk, hogy az egész ókor öntudatlanul is EGY személyre mutat, akinek eljövetelét várta az egész világ, hogy a nagy világbirodalmak is ezt az egy személyt és annak jövődó

országát szolgálták és ez az egy személy Krisztus. Tudjuk — bár ez nincs oly részletesen kinyilatkoztatva — hogy a Krisztus utáni kor is a világ végéig csak az Ő országának a kifejlődése, elterjedése, harca a világ fiaival és előkészület az Ő második eljövételére. Igaz, hogy a világtörténetnek ilyen szemlélése inkább Isten nézőpontjából tekintí az emberiség történeti fejlődését, amint Isten gondviselése az emberek szabadságának felhasználásával sőt annak ellenére is céljához vezeti a világot. De azért az ember részéről is, bár tagadhataflan, hogy számtalan közvetlenebb motívum is mozgatja fetteit és elhatározásait, mégis igaz marad, hogy a leghatalmasabb rugó az emberiség történeti fejlődésében, főleg manapság, a jó és a rossz közötti harc. Amióta a kereszténység beleállott az emberiség történeti életébe, azóta középpontja lett annak a harcnak, mely szétválasztja a lelkeket és a világnézeteket. Nem a zsinagóga körül, hanem csak a körül, akif a zsinagóga a lehangosabban hirdetett, Krisztus körül. Az ujkor története azonban Krisztus és az Ő országa körül mozog. Mondhatni, hogy a szellemi harc mindig a világnézetek körül forog; és mivel voltaképp csak két világnézet van, a keresztény és a nemkeresztény, azért a harc is mindig a kereszténység körül, Krisztus körül forog. A világnézeteknek ez a harca a kultúrára is ráüi bélyegét. A Krisztussal való hibeli, erkölcsi és érzelmi kapcsolat vagy ezzel ellentétben a krisztusnélküliség, a Krisztus-szeretefet vagy a krisztusellenesség még a gazdasági életnek és fejlődésnek is megadja a maga irányát, jellegét és színezetét. Hogy mennyire összevegyülnek ég és föld, Krisztus és a világ, azt jó irányban, bár nem árnyoldalak és emberi gyarlóságok nélkül, legjobban látjuk a középkori állameszményben, kulturális és gazdasági berendezkedésben, rossz irányban pedig a mai Oroszországban, melynek egész állami és gazdasági és kulturális szervezete meg van mételyezve a vallásellenes propagandától, sőt mondhatni, már nem is annyira a nép gazdasági jólétét és kulturáját mint inkább a vallás kiirtását szolgálja. Krisztus az Ő művével tehát a világtörténet középpontja. Az Ő személyiségét és az Ő művét állítja szemünk elé az egyház ebben a szentévbén.

Mindez azonban még csak történeti és nem vallási szemlélet, olyan, mint mikor más nagy emberek emlékét is ünnepeljük. De Krisztusra nem lehet csak ugy tekinteni mint Plátóra, Arisztoteleszre, Goethére vagy Kantra. Krisztus személye mellett egy ember sem haladhat el közömbösen. Plátót, Arisztoteleszt, Goethét, Kantot meghallgatjuk, és ha tetszik melléjük állunk, ha pedig nem tetszik, áthaladunk mellettük, anélkül, hogy bármiféle lelkiismeretbéli kötelezettséget éreznénk taniknak elfogadására. De Krisztusnál önkéntelenül még a hitetlen is megérzi lelkében, hogy itt egy életbevágó tanításról van szó, mely az embert elfogadására kötelezi és az értelem és akarat alávetésének a parancsával lép fel vele szemben s melyet azért közömbösséggel magától elhárítani nem lehet. Positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum. „So-

kak romlására és feltámadására tétetett ez, és jeléül, melynek ellene mondanak, hogy nyilvánosságra jöjjenek sok szívből a gondolatok." (Lk. 2, 34 k.), Állást kell foglalnom Krisztus mellett vagy Krisztus ellen. Minden, ami az emberi életben nem a látszat szerint hanem valóságban számít és sullyal bir, aszerint nyeri vagy veszti értékét, amint Krisztushoz vezet és hozzá közel áll vagy távol van és eltávolít tőle. Működésének középpontjában életének áldozata áll. Ez a halál nem pusztá vértanuság meggyőződéséért mint Sokrates halála. Ez a halál nem csak önfeláldozás más földi életének megmentésére, mint amikor valaki életének áldozatával ment ki valakit a tüzvész-ből vagy az örvényből. Ez a halál engesztelő áldozati jelleggel bir és helyettesítő elégtételt nyújt a „világ bünéért”; megváltó halál ez, mely az örök halál torkából szabadítja meg az embert. Az igazi világtörténet és minden egyes lélek története tehát a „peccatum mundi”, a világ bűne körül fordul meg és ezt a „peccatum mundi“-t, a világ bünét, csak a Bárány képes elvenni, akinek áldozati halálának 1900-ik évfordulóját ünnepli az idei szentév. Ez a jelentősége Krisztus halálának, ez a jelentősége az idei szentévnek. Krisztus halála egyértelmű az ember és az emberiség lelki üdvével. A bűnbeesés után fontosabb, az életet és lelket közelebből érintő esemény nem is lehetett mint Krisztusnak megváltó kereszt-halála.

Ennek elismerésétől vagy elvesztésétől, elfogadásától vagy mellőzésétől függ az ember és a világ boldogsága vagy boldogtalansága itt és tul. Mik vagyunk mi Krisztus keresztje és malasztja nélkül életben és halálban, a családi és az állami életben, betegségben és nyomorban, szenvedésben és megpróbáltatásban! Es viszont mivé lett a világ és mivé letünk mi Krisztus keresztje és Krisztus malasztja által! Tanuskodnak a szentek, tanuskodik a család, melyet Krisztus keresztje és malasztja emelt ki a pogányság fertőjéből, tanuskodik az egész keresztény uyugat szellemi és erkölcsi kultúrája, melynek alapját Krisztus tanának és keresztjének hordozói vetették meg, tanuskodnak Európának majd összes főiskolái és egyetemei, melyek a protestáns Paulsen szerint sem lettek volna meg az egyház nélkül, tanuskodik a karitász ezer kis ágban és gyökérben a világban szétnyuló szervezete. Még azok sem tudják magukat kivonni a kereszténység hatása alól és önkéntelenül is rá építenek, akik távol állnak tőle, sőt gyűlölik is. Humanizmus, filantrópia, haladás és felvilágosodás, egyéniség, emberszeretet, egyenlőség, testvériség, szabadság, szocializmus — mindezek alatt a szép és hangzatos szavak alatt és ezek mélyén, ha helyesen értjük azokat, egy-egy nagy krisztusi gondolat rejtőzik. És hogy mi a világ Krisztus nélkül, azt megmutatja, ha fontolóra vesszük, hogy mit vesztenénk, ha egyszerre az egész kereszténység és annak minden nyoma kipusztulna az életből. Megmutatja a Krisztus előtti kor, megmutatja az új pogányság, mely még rosszabb a réginiél, mert nem Krisztus ismeretének a hiányát

hanem annak megtagadását jelenti. Megmutatja mindaz, amit előadásunk bevezetésében a ma vezető társadalmát átható szellemről mondtunk. Förster mondja egyik művében, hogy a mai ateista világ nem is tudja még, mit veszített Isten teljes kiküszöbölésével az életből, még élőködik az előbbi századok istenhitéből, csak akkor látja majd, hogy mit veszített, ha a kereszténységre való minden visszaemlékezés kipusztult már a lelkekből. Így vagyunk Oroszországgal is. Revizióra szólít fel minket az ideai szentév. Nézzétek, emberek, és tartsatok lélekvizsgálatot, mik lesztek ti és mi lesz a világ Krisztus nélkül! Veszendőbe vannak a legnagyobb értékeitek! Egy szakadék felé rohantok, egy örvénybe hajóztok, kulturátok és erkölcsi mivoltotok, földi és tulvilági boldogságtok és jóléteitek sirja felé törtök! Álljatok meg, tartsatok revíziót, jó-e az út, melyen haladtok! Ez a szentév jelentősége.

Ezek nagyrészt még csak természetes értékek. De mik vagyunk Krisztus által és mik vagyunk Krisztus nélkül a természetfölötti rendben? Itt a kegyelem fenségéről kellene szólanom egy Scheeben teológiai tudásával és egy Prohászka nyelvezetével. De egy szó kifejezi azt, amit mondani akarok: deifikáci, vergöttlicht, némileg isteni lények leszünk Krisztus kegyelme által. A panteizmusnak legmerészebb álma, mely Istent ezzel a világgal azonosítani akarja, nem ér fel azzal az álomszerűnek tűnő de legreálisabb valósággal, hogy mik vagyunk mi a kegyelem által. A kegyelem volfakép a kereszténység lényege, az istengyermekség; hiszen Krisztus megtestesülése és keresztthalála is csak ezt a célt szolgálta. Oly kevés ember érti át a kegyelem fenségét és a benne rejlő erőt. A kegyelem nemcsak bűnmentesség hanem egy az Isten legbensőbb természetébe és fölségébe belenyúló pozitívum, mely részesekké tesz minket Isten életében magában. Mondhatni, hogy ez a mi legnagyobb és leggyökeresebb hibánk, hogy nem tudunk felemelkedni az istengyermekségnek végtelenül felemelő, erősítő és egységesítő öntudatára. Honnét van az, hogy oly csekély az igazi buzgóság oly erőlen a szeretet, oly gyenge az Istenbe vetett bizalom, oly kevés a bátorság, az öröm, a katolikus öntudat, a biztos fellépés az életben, a meg nem hátrálás a nehézségekben? A válasz csak ez lehet: Mert nem él lelkünkben az istengyermekség tudata. Nem állunk a hit alapján, nem érezzük magunkban a megszentelő kegyelem, az istengyermekség méltóságát és isteni erejét. Azért nincs szavunknak hatása az életben, mint volt a szentekének. Azért nem alakítjuk át a világot Krisztus képére mi katolikusok, mint hajdan őseink átalakították egy egész pogány világot és kereszténnyé tették azt. Nem merjük még Isten nevét sem nyíltan belevinni a közéletbe, nem merünk az istengyermekség bátor tudatában beszélni parlamentben, közgyűléseken, családban, iskolában, hivatalban. Nem merjük a természetfölötti tisztá katolikus igazságot hangoztatni, mely az egyedüli hatalom a mai kor közömbösségével és istentelenségével szemben. Sokkal föbbeb érnek nekünk a

földi szempontok mint az istengyermekségnek égi kincse. Ez a mi hibánk. Ebből akar kiragadni és meggyógyítani Krisztus kereszthalálának emléke, mely megszerezte nekünk a kegyelmet. Ez az ideai szentév jelentősége. Tudatunkba hívja, hogy a kegyelem által istenek, a kegyelem nélkül semmik sem vagyunk. Minden, ami nagy az emberek előtt, minden világtörténeti személy — Napoleon, Lindbergh, Morgan — Isten előtt semmi a kegyelem nélkül. Rothadó hulla, söpredék, mely csak arra való, hogy a kárhozát tűzére vessék. Mily más szempotok ezek, mint amelyek szerint a mai ember számít! Mennyire távol áll ezektől a XX. század embere, pedig ez lenne üdvössége még földi vonatkozásaiban is. Krisztus szerezte meg és adja ma is: ezt a tudatot vési a mai ember lelkébe az ideai szentév. Ez a szentév jelentősége.

És mi, akik hiszünk, tudjuk, hogy mely forrásokból folyik ez az isteni adomány, a kegyelem. A kereszten megnyitott isteni Szívből, mely az ígéret szerint is a világnak végső reménye. (Biró Ferenc S. J., E jelben győzni fogsz!) Mily kegyelettel kell megülnünk 1900 éves emlékéért annak, hogy ez a forrás számunkra folyt kezdett és áldását önti a világ nemzeteire! 1900-ik emlékévé ez az év az Eucharisziának is, melyet pár órával halála előtt szerzett az Üdvözítő s amelyben az Ő halálának érdemei és emléke élnek s amely a szentmiseáldozatban és a szentségi áldozásban az Ő kegyelmeit közvetíti lelkünkkel. Azért a szentévet is legjobban üljük meg azzal, ha a szentmisében és szentáldozásban való minél gyakoribb részvétellel „ezt cselekedjük az Ő emlékére”: haec quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis! 1900-ik éve az apostolok világra szóló küldetésének, melynek mi is köszönjük, hogy az igaz hitben születünk. 1900-ik éve a pápaság megalapításának, mely számunkra is mindazoknak a kegyelmeknek sziklaszilárd alapon való biztosítását jelenti, melyeket Krisztus kereszthalála szerzett meg nekünk. 1900-ik éve végre a szeretet nagy parancsának is, annak az unumnak 1900-ik évfordulója, melyről Krisztus beszélt az ufosó vacsorán. Ez az unum, ez a szeretet kell a mai világnak. Ez oldja meg a társadalmi és gazdasági kérdést. Ez az igazi békekonferencia és leszerelés. Ez az az amnesztia, melyről a Szentatya körlevelében beszél, hogy „ne legyen szó ebben az esztendőben háborus kártételről és jóvátételről, kövételéről és fizetéképtelenségről, törlesztésről és elégedetlenségről”, hanem „legyen ez az esztendő kizárólag a testvéri megértés és megegyezés esztendeje.” Pax Christi in regno Christi, Krisztus békéje Krisztus országában!

A szentév nemcsak revíziót sürget, hanem bátorít és fel-emel, mert megmutatja Krisztus halálában és átfurt Szívében a forrást és menedékhelyet is, mely biztos reményt és vigaszt ad a haldokló emberiségnek, hogy új életre feltámadhat. Azért kezdődik a szentév az ideai Passio-vasárnappal és végződik a jövő év husvét hétfőjével. Krisztus kereszthalála a mi lelki feltámadásunk záloga. Nekünk is szenvedés által kell

eljutnunk a feltámadáshoz. Meg kell ismernünk a szenvedés értékét, melyet elfeledtünk. Krisztus útja a mi útunk is; Krisztus győzelme a mi győzelmünk is: Pax vobis, ego sum! Nolite timere! „Béke nektek, én vagyok! Ne féljétek, én meggyőztem a világot!”

Az új iskolatörvény.

Dr. Cottely István.

Új iskolatörvény készül. Ugylátszik újra fel kell, hogy lobogjon a kulturharc lángja, amely majd csak megint meglevő értékeket perzsel csak fel. A törvénygyártás kohójában egy új törvény készül, amely egy csapással meg akarja szüntetni a felekezeti iskolákat és megvonni azoktól az állam anyagi hozzájárulását. Alig jelent meg és alig vált köztudomásúvá a közoktatásügyi miniszter úr terve, máris felemelte szavát a törvénytervezet ellen az egész ország katolikus közvéleménye. Nekünk is le kell szögeznünk álláspontunkat a törvénytervezettel szemben. A törvénytervezet sért minket úgy mint katolikusokat és úgy is mint magyarokat. Támadás vallásunk és támogatás kisebbségi jogaink ellen.

A felekezeti iskolák kérdését az idevonatkozó számtalan novellizáló törvény, rendelet, szabályrendelet és szabályzaton kívül két alaptörvény szabályozza és pedig: az 1868. évi XXXVIII. t. c. és az 1907. évi XXVII t. c.

Az 1868. évi XXXVIII. t. c. jogot ad minden bevett hífelekezettelnek arra, hogy

a.) saját költségén állíthasson fel nyilvános népoktatási tanintézeteket és tanítóképezdéket,

b.) az ilyen tanintézetek és tanítóképezdek felállítására igénybe vehessék híveik anyagi hozzájárulását,

c.) ezen intézetek tanítóit és tanárait maguk választhassák és

d.) végül maguk intézkedhessenek a tanítási rendszer és módszer iránt.

Az 1868. évi XXXVIII. t. c. tehát beleszólást enged a felekezeteknek a közoktatásügybe, megosztja a teendőket az állam és a felekezetek között, fenntartja magának csak az ellenőrzés és a felügyelet jogát.

Az 1868. évi XXXVIII. t. c. hosszú történeti fejlődés eredménye ez nem csupán a törvényhozó jóakaratóból és kegyeiből teremtdőft meg.

Az egyházaknak, főképen pedig a katolikus egyháznak előjoga van az iskolára. Az államhatalom még messziről sem gondolt népiskolák felállítására, mikor az egyház már egyetemet alapított. Hol volnánk még ma, ha az egyház nem vette volna gondjába az iskolaügyet és ha nem terjesztette volna iskolái révén az általános műveltséget. A betüvetés nem az

államhatalom birtokosainak, hanem a szerény kolostorok lakóinak a tudománya volt.

Az egyház a modern korban sem mondhat le iskoláiról. Ő, aki a tanítói hatalmát Istentől vette és aki a világot két évezreden át tanította és vezette a civilizáció útjára, legelsősorban van hivatva arra, hogy ne csak tanítója és vezetője legyen a felnőtt társadalomnak, hanem hogy ott álljon az iskola padjainál és már a serdülő nemzedék fogékony lelkébe oltsa a Krisztusi tanokat.

Nem mindegy az, hogy az állam nevezi-e ki a tanítókat, vagy pedig a katolikus iskolaszék választja-e őket! Hol van a folyton váltakozó kormányoknál biztosíték arra, hogy a katolikus iskolákhoz hívhű tanítókat neveznek ki. Az egyház nem mondhat le ellenőrző jogáról és nem járulhat ahhoz, hogy hívei gyermekeinek az élet megnyíló kapuját ne hívő tanítói, hanem vallásnélküli „kulturterjesztők” nyissák meg. Messziről sem akarom azt állítani, hogy az állami tanítók vallástalanok. Hál’ Istennek ennek épp az ellenkezője igaz. De hol az ellenőrzés? Ezen ellenőrzési jogáról pedig az egyház nem mondhat le.

Az 1868. évi XXXVIII. t. c. szilárd bázist és jogi alapot adott az egyházi iskolaügynek. Törvényesítette az egyházaknak azon jogát, hogy iskoláik fenntartására adót vehessenek ki. Törvényesítette a szabad tanítóválasztást és rendszert és rendet vitt be a meglehetősen zilált iskolaügyekbe. Amíg az állami adók nem nyomták súlyosan az adófizető polgárság vállait, addig könnyűszerrel tudta a község lakosága iskoláit fenntartani, kiépíteni és fejleszteni. Az állam idővel azonban mindig több és több közterhet vett magára. Maga is alapított számtalan állami elemi, közép és főiskolát. A közterhek növekedésével pedig növekedtek az adók és csökkent a lakosság teherbíró képessége. Városokban és falvakban az egyházi iskola mellett felépült az állami iskola is. A hívőket nem lehetett az állami adók mellett megterhelni még túl magas iskolaadóval, az iskola fenntartó egyházközségek éz iskolaszékek anyagi nehézséggel küzdöttek. Teljesen jogos volt tehát az iskolafenntartók az a kívánsága, hogy az állam járuljon hozzá ferheikhez. A jogos kívánság meghallgatásra talált és eredménye lőn az 1907. évi XXVII. t. c., amely aprólékosan rendezte az iskolakérdést és megteremtette az úgy nevezett tanítói fizeléspótlékokat. Kimondotta, hogy az iskolafenntartó csak akkor igényelhet állami segítséget, ha az egyenes adókhöz pótlékként kivetett egyházi iskolaadó bizonyos százalékig kimerítette. Ha azonban még ezután sem tudná tanítóinak azt a fizetést nyújtani, mint az állam nyújtott saját tanítóinak, úgy az egyházak által adott fizetést az állami tanítók fizetésének a magasságáig kiegészítette.

Az iskolafenntartó a dologi kiadásokat tehát fedezni tartozott, de számíthatott azzal, hogy tanítóinak a fizetése az állami tanítók fizetésének a mérvéig biztosítva van.

Az egyházi iskolák ellenségeinek nézeteik alátamasztására legkedvesebb indokolásuk és argumentumuk az, hogy ha az egyházak saját erejükből iskoláikat fenntartani nem tudják, ak-

kor minek ragaszkodnak azokhoz, viszont pedig, hogy jut az állam ahhoz, hogy fizesse a felekezetek iskoláit; ha pedig már fizeti, akkor inkább átveszi őket egészen.

Ez az okoskodás azonban teljesen helytelen és csak szüleménye a mai kor azon beteges jelenségének, amely felállította „az állam Istenségét.”

Elvégre az állam nem egy olyasvalami, ami csak önön magáért van, az állam nem lehet végcél. Az állam logikus végeredményben csak eszköz az emberiség céljának elérésében.

Az ember célja különböző: materiális és ideális, földi és földöntúli. A materiális és földi boldogulás elérésének legfőbb eszköze az állam, de segédeszköznek kell lennie a földöntúli boldogság elérésénél is és nem szabad utját állania annak, aki a földöntúli célok útmutatójává van Istentől rendelve, Nincs abban tehát semmi különös, ha az állam anyagiakkal segítségére van az egyház legszebb feladatának a „tanításnak” gyakorlásában.

Az adókievésnek egy kézben kell lennie, mert az adókérdés az állampolgárok anyagi érdekébe és anyagi boldogulásába vág. Teljes joggal követelheti meg az állam, hogy az adókievés az ő monopoliuma maradjon. De teljes joggal követelheti meg az állampolgár államától, hogy az adóbeszedése felettörködjék. Nem lehet megengedni azt, hogy egyházak, társulatok stb. minden ellenőrzés nélkül vessenek ki közterheket, mert ez a legnagyobb rendszertelenséghez és végül pedig az adóalany tönkretételéhez vezethetne. Gyakorolja tehát az állam adókievétési jogát, állítsa be a költségvetésbe az egyházi iskolák szükségletét és ha már az adóteherbírási végső határát elérte, az adómegettakarítást ne az egyházi iskolákon, hanem másutt kezdje el. A földöntúli célok elérése az első, ennek az egyik fő eszköze az iskola, legelső feladat tehát ezen iskolák fenntartása. Van elég olyan állami kiadás, amely sem a földi, sem pedig a földöntúli boldogulást nem szolgálja, ott kell megettakarításokat eszközölni.

De nézzünk a törvénytervezetet kisebbségi érdekeink szemüvegén keresztül. Nem érdeke-e a magyar kisebbségnek az, hogy közvetlen befolyást gyakoroljon iskoláira; ez nem csak érdeke, hanem legszentebb joga is.

A Csehszlovák köztársaság a szövetséget főhatalmakkal 1919 szeptember 10-én kötött u. n. kisebbségi szerződés 8. fejezetének második mondata így szól:

„Ils auront notamment un droit égal a créer, diriger et contrôler á leur frais des institutions charitables, religieuses ou sociales, des écoles et autres établissements d' éducation, avec le droit d' y faire librement usage de leur propre langue et d' y exercer librement leur religion.”

„Különösen pedig ugyanolyan joguk lesz (t. i. a kisebbségeknek) arra, hogy saját költségükön alapítsanak és igazgassák és felügyeletük alatt tartassák jótékony, szociális és vallási intézményeiket, iskoláikat és nevelőintézeteiket, megtartván

azon jogukat, hogy nyelvüket szabadon használhassák, a válaszukat szabadon gyakorolhassák."

Hogy az állami iskolák ügyébe a kisebbségnek beleszó-lási joguk nincs, azt hiszem, nem kell sokat bizonyítanom. Ha volna beleszólása, ha csak egy dologra pl. a tanítóválasztásra lehetne ingerenciája, *nem történhetnék meg az, hogy magyar iskolák-ban, gimnáziumban olyan tanárok tanítsanak, akik egy magyar mondatot nem tudnak nyelvtanilag helyesen kimondani.*

Egyetlen iskola ma még az, ahol a magyar kisebbség főbbé kevésbé gyakorolhatja ellenőrző jogát magyar szempontból is a tanítóválasztás révén éppen az egyházi iskola. Nemzetközi szerződésben biztosított jogainknak megvalósításá-ért hiába küzdünk és ahelyett, hogy fejlődést látnánk és az irott betűi valósággá válnék, még az ellen is megindul a harc és még az sincsen biztonságban, amink eddig megvolt. Minden magyar katolikusnak a válasza csak *„nem”* lehet. Nem adhat-juk oda katolikus magyar iskoláinkat és ha kell, hát legyen kultúrharc.

A katolikus akció lényege

Esterházy Eujza

II.

Ez a papok dolga??

Igen sok katolikus, aki a válságokban vergődő emberi társadalom érdekében mulhatatlanul szükségesnek tartja a keresztény vilgnézet diadalrajutását, mégis úgy vélekedik, hogy a hit terjesztésének feladata kizárólag a papok dolga. Es éppen ebből a felfogásukból látszik, hogy még nem értet-ték át a pápa nagyszabásu gondolatát. Bár a Szentatya is azt vallja, hogy a hit terjesztése **elsősorban** a papok feladata, ugyanakkor hangsulyozza azt is, hogy **ez nem kizárólag** az ő feladatuk. Mint ahogy minden öntudatos kommunista szemé-lyes kötelességének tartja a kommunista elvek elterjedését előmozdítani, ugyanugy, sőt még sokkal fokozottabb mértékben kell, hogy kötelességének tartsa minden egyes öntudatos ke-resztény a krisztusi lelkület terjedésének előmozdítását. Mint ahogy az egyes kommunisták sem bízzák tanaik terjedését kizárólagosan a vezetőkre, ugyanugy nekünk sem szabad hitünk terjesztését kizárólagosan a papokra hárítani. Mert hiába fáradoznak a papok, ha a világi katolikusok nem fá-mogatják munkájukat, akkor a keresztény vilgnézet nem fog diadalát ülni a gyakorlati életben.

Miért?

Elsősorban a nagy paphiány miatt. Vannak sokezer lelket számláló plébániák, egyfeleegy pappal. Fizikai leheteflenség, hogy ez az egy ember **intenzív** lelkigondozást fejthessen ki. Teljes képtelenség, hogy pasztorációs munkája mindenkit fel-öleljen. Idejét teljesen igénybeveszik az isentiszteletek, az

iskolai hittanórák, a temetések. Hol marad ideje a főbbire?

Másodszor pedig, rengeteg sok ember elvesztette bizalmát a papokhoz. Egyrészt azért, mert a hitellenes propaganda fellázította őket hit és egyház ellen. Másrészt azért, mert akadnak, sajnos, papok, akik nem állanak hivatásuk magaslatán, miáltal elidegenítik az embereket, nem csak önmaguktól de a hittől is.

Végül, mert még legideálisabb lelkületű papok, erejük teljes megfeszítése dacára sem férközhetnek mindegyik ember lelkéhez. Ott van az ingadozók, a közömbösök nagy serege. Templomba nem járnak, szentbeszédet nem hallgatnak. Személyes ismeretség sem köti őket a paphoz. A pap nem találkozik velük a hivatalokban, a gyárakban, az üzletekben, a sportklubokban és a társadalmi életben. A világi katolikusok helyzete ebből a szempontból sokkal kedvezőbb. Minden egyes öntudatos világi katolikusnak számtalan alkalma nyílik a lehető legfeszítelenebb formában összejönni hitfelelőkkel, ingadozókkal és közömbösökkel: bárhol és bármikor. Vannak gyakorlati katolikusok, akik jóformán egész életüket az ilyen hittől eltávolodott emberek környezetében élik le. De a pap vajjon hol keresse velük e lelki kapcsolatot?? Áthidalhatatlannak látszó szakadékok hát az Egyházat hivatalosan képviselő papság és rengeteg sok ember között.

Ezt a szakadékot áthidalni, összekötő kapocsnak lenni az Egyház és a főle elidegenedett emberfőmeg között: ez a világi katolikusok feladata, ez a Katolikus Akció alapgondolata.

Hogy ezt a feladatot eredménnyel teljesíthessék, minden öntudatos katolikus eleven reklám kell, hogy legyen hite számára. A ma emberei főbnyire nem tudják, mekkora életértéket jelent a hit. Ismeretlen fogalom ez számukra, amelyet hiába igyekeznének elmagyarázni nekik, mert nem értenék meg szavainkat. Szükség van hát arra, hogy a hittől távolálló emberek az öntudatos katolikusok diadalmasan harmonikus életalakításán eszméljenek arra, hogy az eleven hit boldogságot, energiát, derűt, örömet és vigaszt visz bele még a legnehezebb, legküzdelmesebb életbe is. A ma emberei sóvárogva szomjaznak és hajszolják a boldogságot. Fel fognak hát figyelni az olyan katolikusok példájára, akiknek a hitelet lendületes erőt ad kötelességeik teljesítésére és akik még a küzdelmek és szenvedések idején is diadalmas, békés derűt merítenek hiteletükből. Az ilyen katolikus jó reklám lesz hite részére, környezetében érdeklődéssel párosult vonzalmat fog kelteni a keresztény világnézet után. Az emberekkel ugyanis meg kell értetni azt, hogy az Evangélium tényleg annyit jelent mint Örömhír. És ezt csak úgy fogják megérteni, ha a gyakorlati katolikusok egész magatartása sugározni fogja az istengyermekség tiszta derűjét. Nagy felelősség hárul az olyan gyakorlati katolikusokra, akik komor, világfájdalmas ábrázat-

tal járnak-kelnek embertársaik között. Az ilyenek elriasztják embertársaikat a mélyebb hifélettől, mert azt a féves hiedelmet kellik, hogy savanyu modorukat éppen a sok templombajárástól szerzik.

De nem elég, hogy az öntudatos katolikus csak reklám legyen hife számára. Ezenkívül **mágnes is kell, hogy legyen.** Mágnes, amely a szeretet erejével az Istenhez vonzza környezetét. **A gyakorlati katolikus mindenekelőtt szeretet kell, hogy osztogasson mindenkinek, akivel az élet útján találkozik.** Szeretet kell, hogy osztogasson minden embernek, tekintet nélkül azok nézetére, pártállásra, osztályára, nemzetiségére. A hifélet valódiságának a szeretet a fémjelzése. Az Ur Jézus megmondta: „Arról ismernek meg az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztek egymáshoz.” Jézus szeretete volt az a mágnes, mely az embereket magához vonzotta. Az őskeresztények szeretete volt az a mágnes, amely az ókor pogány társadalmát ellenállhataflan szelid erővel meghódította a keresztény hit számára. **Napjaink új pogányságában is egyedül a gyakorlati katolikusok melegen sugárzó, tevékeny szeretete lesz az a hatalmas mágnes, amely istenközelségébe fogja vonzani a hifetlen emberek főmegét.**

Ahhoz, hogy valaki hifének reklámja és mágnese lehessen, nem szükséges papnak lennie. Minden egyes gyakorlati hiféletet élő katolikus lehet a saját hatáskörében ilyen reklám és ilyen mágnes. Valóságos közvetítő állomás lehet a hifétől eltávolodottak számára, közvetítő állomás, aki a lelkek eltompult antennáinak ellenállhataflan erővel közvetíti az isteni Leadó szeretethullámaikat.

A Szentatya elgondolása szerint a világi katolikusokra vár az a feladat, hogy ott, ahol a papok befolyása nem jut el, uttförői legyenek a katolikus vilánézetnek. A Katolikus Akció feladata éppen az, hogy a beléje tömörült világi katolikusok:

1) **Magatartásukkal széles körökkel megkedvelfessék a keresztény világnézetet.**

2) **Céltudatos, szervezett munkával diadalra segítsék azt az élet minden vonatkozásaiban.**

A Katolikus Akció programja tehát végeredményben abból áll, hogy papok és világiak vállvetett munkával krisztusivá alakítsák a magánéletet, a kenyérkereseti életet, a szociális életet, a gazdasági életet, az iskolát, a művészetet, a sajtót, a karitatív és népjóléti munkát, a törvényhozást, az igazságszolgáltatást, a közgazgatást: egyszóval az egész életet.

A Katolikus Akció szerete a földkerekségen meg akarja alapozni Krisztus országlását azért, hogy a szeretet tüzével mindenütt új életre gyullasztja a hit kialvó mécsesét.

A Katolikus Akció tehát nem más, mint a katolikusok hatalmas, szervezett megmozdulása: a Szeretet békés kereszties hadjárata Krisztus Királyságának megvalósulása érdekében.
(Folytatjuk.)

Erdélyi könyv a nemzetiségi kérdéstről

Venczel József.

Mikó Imre: Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés. Az Erdélyi fiatalok falu-füzetei. 4. szám. Cluj-Kolozsvár, 1932. 134. l.

Mikó Imre írását a nemzetiségi kérdés *részlettanulmányának* szánta. Azonban a feldolgozott kilenc vegyeslakosságú község nemzetiségi strukturájának részleteiben is nagyjelentőségű feltárása s az a dinamikus rendszer, amelynek alapján az egyszerűbből a bonyolultabb kérdések felé halad, munkájának különös értéket biztosít. Ez a 134 oldalas dolgozat nemcsak az erdélyi magyar ifjúság első igazán jelentős tudományos terméke, de a nemzetiségi kérdés irodalmában is számottevő tanulmány.

Mikó könyve tulajdonképpen két részre oszlik: előbb a nemzetiségi kérdés hosszmetését: a Kolozs és Szamos megye határán fekvő kilenc község u. n. »*Falutörténet*«-ét adja, majd keresztmetését: a társadalmi helyzetkép bemutatásával. Az első résznek a román kontinuitás-elméletet cáfoló levéltári kutatásai és történeti fejtegetései adnak különös jelentőséget: a tanulmány legértékesebb fejezeteit találjuk itt. A második résznek a rendszere érdekes. A különböző nemzetiségű lakosok együttélésének vizsgálatát a *családdal* kezdi, mint „a legegységesebb közösséggel, ahol a nemzetiségi kérdés felmerül” és a *tulajdonnal* végzi, mint „amely alapján rányomja a bélyeget a földműves egész életberendezkedésére, gondolkodására”. E két alapvető tétel köré csoportosítja a nemzetiségek mai viszonyának többi tényezőit. Legelőször *statisztikai összefoglalás a nemzetiségek számbeli arányáról, a tényleges és természetes szaporodásról s az asszimiláció irányáról*. A családból kiindulva s az egyén nemzetiségi tudatának kialakulását kísérve tárgyalja az *iskola, az egyház és a politika* szerepét. A *falusi nemzetiségi község* c. fejezetben azt a társadalmi öntudatot keresi, amely „az egy nemzetiségűeket összefogja minden más tagolódás elválasztóvonalán túl”. Így a tárgyalás menete *az egyéntől a társadalmi község felé* vezet s a nemzetiségi kérdést folyamatnak fogja fel, „viszonylagos, de dinamikus beállítottságú eredményeket” igyekszik leszűrni.

Mikó könyve a nemzetiségi kérdést *a szocializmus megvilágításában* tárgyalja. S mint ilyen, fiatalember tollából első Erdélyben. Ez azonban objektivitását nem befolyásolja, mert lehetőleg adataitól függetlenül szögezi le állásfoglalását s aránylag kevésszer téved a tendenciózus beállítások terére. Néhány jelszavas megnyilatkozása (a dolgozó román és magyar parasztok békés és kiegyező együttélésének, az egyházak társadalmi hivatásának kérdése stb.) nélkülöz minden általánosításra feljogosító alapot.

Mikó könyvében a szociológiai beállítottság az, ami bennünket főként érdekel. Mert ezen a ponton fordul meg sokminden.

Tanulmányának bevezetésében célul a fogalmak tisztázását tűzi maga elé s *megállapodik a tudományos szocializmus felfogásánál*. Nem mondjuk és nem állítjuk azt, hogy ennek a felfogásnak kiindulópontja nem fődne a mi tényfelismerésünket is, de *tagadnunk kell* — ha mélyebben hatolunk a probléma lényegébe s a szocializmusnak a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos forradalmi tanait tekintjük — *hogy a kisebbségi kérdésben ez volna a megváltásnak egyetlen, kizárólagos útja*.

Tényként szögezzük le, hogy a kisebbségeket érintő gyarmatpolitika elnyomása hatásában azonos a kapitalista elnyomással. De hangsúlyozzuk, hogy helyesen kell disztinгуálnunk. *A dolgozók elnyomása* — a kisebbségieké is — *a mai*

liberális individualisztikus gazdasági rendszerből folyik. A gyarmatpolitikai elnyomás ezzel szemben — bár lényegében ezt a gazdasági elnyomást támogatja és súlyosbítja — a korszellemből táplálkozik, politikai akciók szolgálatában áll és nemzeti törekvések eredményeként fogható fel. Így a gyarmatpolitikának kiindulópontja az állami mindenhatóság, amelyet az utolsó századok jogtudománya hirdetett Macchiavelitől kezdve Hegelen keresztül egészen a mai jogtudomány pozitívizmusáig (Mayer Raymund: Új utak a kisebbségi politikában. Új élet I. évf. 8-9. sz.). S ezek a jogbölcseletek voltak azok, amelyek az államnak minden hatalmat a kezébe adtak. S az állam a kisebbségi politikában így méltán érezhette magát feljogosítottnak az elnyomásra.

A szocializmus tanításával szemben a gyarmatpolitika kérdésében a ker. felfogás az, hogy *először a jogbölcseletnek ezeket a tévtanait kell tudományosan megcáfolnunk*, mert csak így lehet meggyöngíteni az ebből a jogbölcseletből kinőtt állami szerverénitást, amely ma a kisebbségi politikában döntő tényezővé nőtte ki magát. Konkrétan ezt így fogalmazzuk: *a természetjognak kell érvényesülnie egy a tudományban, mint az államrendszer reformjában.*

A ker. felfogás kiindulópontját a „nemzetközi tanulmányok végzésére alakult kat. egyesület” — Union Catholique d'Études Internationales — a következőkben szögezi le: *„A nemzeti környezet az ember számára természetes környezet. Ha teljes formát ölt, akkor a családi környezetet kiszélesíti az ember részére egyszerre szellemi, kulturális, népi és területi alapon. A nemzeti környezet nevelő és helyezkötő hatást gyakorol az emberre s ez a hatás erkölcsileg szükséges az emberi személy kifejlődéséhez. Azok a természeti jogok, amelyek megilletik a nemzethez tartozókat és a nemzeti csoportokat, ebben az emberi személynek tett szolgálataiban bírják alapjukat”. Ebből származik a ker. felfogásnak az a tétele, amely szerint a társadalmi intézményeknek (s így az államnak is) működését a személyiség minél teljesebb kibontakozásának rendeli alá. S ugyancsak ez az elv: az emberi személy elsőbbségének elve látja el bölcseleti megalapozással azt a jogot, hogy ki-ké saját nemzeti kulturája szerint éljen és ez az elv tilalmaz minden olyan politikát, amely erőszakos asszimilációra irányul. S a végső következtetés ebből az, hogy az államoknak szüntelenül szem előtt kell tartaniok azokat a kötelességeket, amelyek ebből az elvből erednek. A ker. felfogás azonban a kötelességek kodifikálása után a jogok szempontjából is disztinvál. Kiindulása az, hogy az állam célja politikai természetű, viszont a nemzetiségi közösség önmagában és közvetlenül nem politikai, hanem kulturális jogokat támaszt. Végeredményben pedig e kötelességek figyelembevétele s e két természetű cél egyetértése a természetjog alapján: ez a ker. állambölcselet alapja és a ker. felfogás reformtörekvése a kisebbségi kérdéssel kapcsolatban.*

... „mit szóljunk azokról a hanyatlásnak indult korszakokról, amelyekben semmiféle eszmény se nem nő, se nem virágzik? Midőn a hit és hűség kivesztek és csak azoknak szájjalása s hamis visszhangja maradt meg. Midőn minden ünnepség pusztá látványossággá lett s az emberek hite a tekintélyben e két dolog egyike csak: gyávaság vagy macchiavelizmus?” . . .

Carlyle.

Isten országa bennünk teljesüljön.

Az óra lassan tizenkettőt kongat.
Homályos lámpám szürke fénye verdes,
Nem bánt a Most, a „Mi lesz?” is kegyelmes
S én gondolkodom, hogy is volt a Mondat!

A parancs, mit az ács nagy Fia rendelt
Pár tisztafényű isteni Igével,
Mely napkelettől napnyugatig ér el:
Önmagadként szeressed az embert!

Dobd ki szivedből az önzést, a szennyet,
Napédes csókkal ragyogjon az arcod
Arra, ki mocskos ködökben csavargott
Ki az Árnyékban, a Sötétben szenved!

Hogy véred ízén új palánta érjen:
Tedd a szivedet a kopott utakra,
Hogy megcsodálja gonoszok tucatja,
Hogy szeretetet cserélhess a véren!

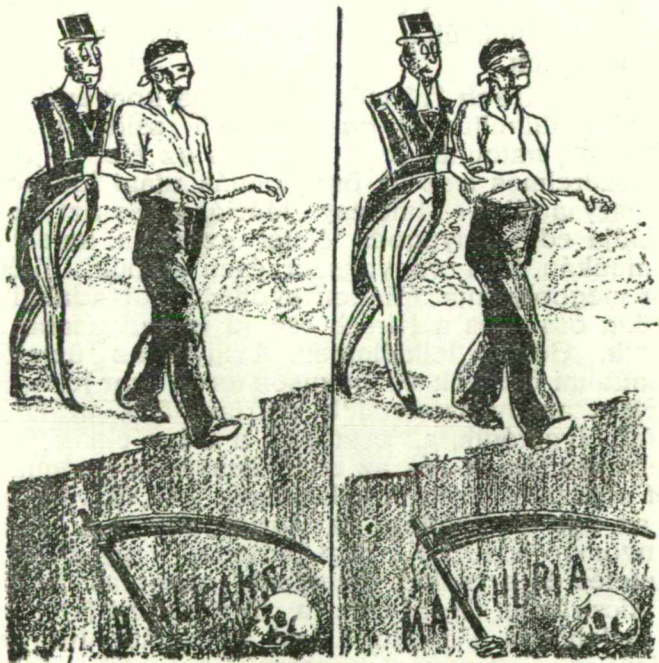
Sok kételkedő szív, hogy lelkesüljön,
A tétovázók keze összefogjon,
Hogy el ne ejtsen az Ármány, az Ostrom,
— S Isten országa bennünk teljesüljön! —

Pozsony, január.

Viplak Vince.

1914

1932

Csak az évszám változott.

Magyar prózaírók.

IV. FÖLDI MIHÁLY.

Possonyi László dr.

Ami bennünket Földi Mihály munkásságában a legjobban érdekel, az az Istenkereső ember arca. Hogy útját ebben a vonatkozásban minél jobban megvilágíthassuk, nem is időzünk sokat nagyszámú fársadalmi regényeinél, hanem azt a három munkáját választjuk ki, amelyből a lelki fejlődése legjobban előtűnik: **A Halasi—Hirsch fiút**, a Penclub díjára ajánlott **Kádár Anna lelkét** és a legutolsó megjelent regényét, amelynek a címe: **Isten országa felé**. E között a három regénystáció között a kereső léleknek, a művésznek és a kereszténység átélőjének olyan fejlődése észlelhető, ami sokaknak lehet példa és egy széthulló világban vigasztalás. A magok közül, amik az evangéliumi példabeszéd szerint ritkán hullanak termő talajba, egy mag itt egy intellektuálisan túlzusfolt agy bozótjába hullott, amely ott lappangva a régibb vetés hajtásai közt és birkózva a tudás sokféle kacskaringózó indáival, mégis kikelt és az ő szárát mind magasabbra emeli.

Földi Mihály a XX. század fiatalemberének tudásterhével, egy orvosi diploma és igen sok irányba ágazó fiatalkori tanulmány belső zsfolttságával indult neki az írói pályának és könyveiben ott birkózik eleinte a sok ellentmondó elv, a modern világ kaosza, Ez a kiváló író termékeny alkotó; gondolatait, érzéseit legtöbbször melegében veti papírra és a fiatalkori munkák hosszú során keresztül most előtűnik áll a lelki kifisztulásnak egy különös és igen érdekes esete, amikor már bizalommal szemléljük útját, mert az a hit és a szeretet iránytűje szerint igazodik.

A Halasi—Hirsch fiú még szkeptikus, konvertita regény. Halasi Géza, a fultkulturált, gazdag pesti zsidófiú, akit írói álmok zaklatnak, katolikus lesz, Istent és az élet célját akarja megtalálni. Szerelmes lesz az összeomlás utáni idők elszegényedett gentrysarjába, Matolcsy Máriába és azt feleségül veszi. Családjá eddigi nyugodt életét azonban, amely az üzletben, a munkán és a vagyonszerzésen alapult, kitérésével főkéleletesen megbolygatja. Minden evolúció forradalmi jelenségekkel függ össze és a Hirsch család is magasabb szintek felé törekszik. Géza a lelkiéletben, Frigyes az üzletben és Ella a fársadalmi örömök és nexusok terén akar felemelkedni. A család élete, amely az öregek patriarchális uralma alatt állt, most felbolygatódik, az ösztönök a Géza elhatározó tette nyomán felszabadulnak és az ellentétes erők megütköznek. A családot sorozatos szerencsétlenségek érik, tűzvész, pénzek eltűnése, az apa szélhűdése és Mária elbukása. Mindezen csapások nyomán felébred a régi babona, hogy a kitérteket eléri a büntetés és a család, amelynek anyagiasságos ösztöneiben a sok baj kicsirázott, Gézát teszi a történetekért felelőssé. Végül Gézát is lehúzza a anyag, a test, a család. Könyve nem sikerül, felesége miatt anyagi koncessziókat kell tennie és az élni vágyó nőt ki kell elégítenie. Vallásos kérdések már nem

nyugtalanítják, visszatér az üzlethez, fiatalkori énie és annak nemes lázadása az élet anyagi hatalmán megtörik. Géza és Mária: „Nem küzdöttek már önmaguk és titokzatos hatalmak ellen egy jobb sorsért, egy jobb emberért; elakartak tűnni az emberek közt és az volt a céljuk, hogy olyanok legyenek, mint a többiek. A nemesebb sors és a különb ember meghalt bennük, mielőtt megszületett“. Az inflációs idők mocsártenyészetében játszó regényben kevés a szimpatikus és az elrajzolatlan alak. A fiatal Földi bőbeszédűsége ott sokszor terhes, nem bír még anyagával bánni és a hit kérdéseiben is sokszor meglehetősen járatlanságot tanúsít, mert még megakad a külsőségekben, vágyainak centruma a földön van és nem látja a közmikus lényegét. A régi tradíció még erősebb a lelkében, mint az újonnan megismert hit, igazán élethű alakok tehát csak a régi hit képviselői, az öreg Hirsch házaspár. Legmegrendítőbb és legszimpatikusabb pedig a valláshoz és a jótékonyasághoz menekülő apa, akinek alakja igazán él.

Földi Mihály azonban több volt a többi ironál; benne nem csúfult el a keresés vágya. Itt csak a közbeeső munkáinak a címeit idézzük: A láthatatlan út, A másik élet, Sötétség, Kezdődik újra minden. A keresés, a lelki fejlődés vágyakozása kíséri útján és a misztikus erők hite mindjobban megerősödik benne. Művészileg itt is kezd megváltódni a naturalizmus béklyóitól és lelke lassan érlelődik egy magasabb szellemiség és ezen keresztül a földi élet igazi értelmének megtérése felé is. Ott lappang benne valami ószövetségi prófétai hit, a belső hangokra azonban az összes filozofiai és vallásrendszerek összevetéséből keresi a választ. Végül is rá kellett azonban jönnie, hogy ha egyedül az ész útján halad, shasem jut célhoz, tehát a misztikumhoz menekült.

Művészetében forrongás állott be. Elvetette a megszokott formakereteket, az életábrázolásnak naturalista ízű, csak kézfelfogható jelenségek lerögzítésére irányuló manírjait. Transzcendens áramköröket kapcsolt itt be regényírói fegyvertárába, keresni kezdte a rejtett okozatot, életsorsok, bűnök és bűnhődések láthatatlan összefüggéseit. Ennek az újonnan hódított, rendkívüli lehetőségekkel bíró írói terrénumnak első emóció nélküli házaséletre szántak, kilép életének reális keretei közül és elindul lelkének rejtett hangjai nyomán. És akinek az életéhez hozzáférközik, az elveszti megszokott és immár megalkuvó élete nyugalmit és vágyakozni kezd a magasabb célok, egy heroikusabb és nemesebb életszféra után, ahol nem kell megtagadni a lélek törvényeit.

Új író mutatkozik itt be egy dús, egyeflen, a fiatalság erényével és hibáival bővelkedő szokatlan alkofás során. A költő ébredt itt fel Földi Mihályban és találóan idézi Rilket egyik fejezete fölött: „Csak sejtelem még és korántse kész... és mégis: ez a sok kusza vonalka valami komoly, igaz és egész“. Van néhány fejezete ennek a könyvnek, pl. mikor a halott Anna hasonmása visszatér az öreg szülőkhöz és azután a többiekhez, akiknek az életét a megszokott keretkből

kizökcentette és most valami eddig nem érzett boldogságot és megnyugvást ad neki cserébe, amikor a szenvedés és a szeretet tífkos főrvényei és sejtelmei izzanak itt fell a sorok mögül: sikerül megéreztetnie azt, amit a szavak csak egy szellemi világrénd akusztikájába állítva tudnak kifejezni és ami minden igazi írói alkotás tífka.

A keresztény mag tehát mégis megfogant az íróban. A fokozatos elmélyedés, Isten céljainak a kufatása és a misztikus erők megérzésének útján érkezett el eddigi legkiválóbb alkotásáig, amelynek a címe is szombolikus: **Isten országa felé.** A könyvnek még csak első része készült; A pokol anygala. A jó és rossz évezredes harcának új fejezetét írta itt meg Földi a huszadik század tragédiájának, a világháborúnak a keretében. A bűneiben megrekedt emberiség között földi lény alakjában jelenik meg az ördög és előkészíti a világháborút. A bűnökért a legszörnyűbb büntetést, hogy az emberiség a szenvedés tűzében égjen ki és a romokban új világ támadhasson, amely elindulhat Isten országa felé.

Mindaz a sok politikai, történelmi, filozófiai tudás, amely ironkat oly előnyösen különbözteti meg mai irodalmunk oly száználmasan kislátó körű képviselőitől, itt méltó keretet kap és Földi Mihály virtuóz módon állítja be regénye akcióját. Sikerült elhárítania magától a vicinális problémák ígézetét és az emberi közösség, a szellemi szolidaritás magas jensikjáról hangzanak el szavai, amelyet itt már az egyetemes keresztény eszmét képviselik. Marad ugyan még néhány foltja emberlátásának, amilyen a régi naturalista emberlátás nyomai kísértenek, azonban ugyanolyan mértékben domborodnak ki művészetének nemes pozitívumai, amilyen mértékben közeledik a hit forrásai felé: „Igérete és biztosítéka az isteni ország megteremtésének a mindenkiiben jobb és tisztább állapotot sóvárgó lélek, amely ismeri és hiszi Isten államát és minden tévedésen és bűnön át rendíthetetlen erővel feléje főrekszik” — írja regénye első epilógusában. E sorok írója maga is olyan viszonyba került az ördöggel, hogy értesüléseiből az elmondottaknál ma még többet nem juttathat embertársai elé. akiket pedig minden képességével figyelmeztetni akar a **bennünk és körülöttünk viharzó láthatatlan erőkre és világokra.** De még itt áll háta mögött az ördög és figyel a fejét, lesi a foliát. Hamarosan tisztulni fog azonban az idő és fokozatosan felszabadul a toll; csökken majd az ördög hatalma, amelynek ma még megdöbbentő méreteiről, borzalmas pusztításairól, harcferéken, politikában, emberek és népek közt, festben és lélekben, örömben és fájdalomban, nem sokára új fejezeteket közölhet az író, aki rendületlen, sőt napról-napra szívósabb hittel készül és hív minden lelket Isten országa felé.

Sok megrendítő tagja van ennek a könyvnek. Az isten és az ördög, a fulvilág és a földi két szembeállításában azonban sokszor túlhangsúlyozza a dualizmust és démonizmusában is van néhány túlhajtott vonás. Földi azonban mindig a

jó oldalára áll megfontolásaiban és Isten törvényeinek a be-
teljesülését keresi. Alig egy negyedszázada annak, hogy Mol-
nár Ferenc démonisztikus ördögművésze divatot tudott itt
teremtteni és ez a sokszor ellenszenvesen élcelődő sataniz-
mus a cinizmus hajszálerein át társadalmunk lelkébe beivó-
dott. Jobb idők és egy nemesedő evolúció jele, hogy ugyanaz
a társadalom ma Földi Mihály Istenművésze felé fordul el.
A regény kompozíciója talán nem mindenkinek fog megfelelni.
De Földi sok gyökeret ereszt sok rétegbe.

Meg kell emlékeznünk még az esszéista Földiről is, aki
úgy a Hamlet királykisasszony című tanulmány kötetében,
mint a sajtóban ma megjelenő cikkeiben állandóan egy neme-
sebb embertípus kialakításán fáradozik. Az emberi kultúra
tisztább forrásai felé hajol táplálékért, a szent Ferencek,
Tolsztojok világa ihleti, tudásért és hitért sokszor fordul az
evangeliumokhoz és a szentekhez, de érvei közt az Upanishá-
dok és Lao Tse bölcsessége is helyet kap. Az elfemetett és
elrágalmazott középkor lelkét ép úgy megérti, mint amilyen
világosan látja a hummanizmus, a reformáció, felvilágosodás
és a kommunizmus összefüggését.

Nem felejtjük el neki, hogy ő törte meg a Nyugat hasáb-
jain azt a makacs elhallgatási politikát, amely a konzervatív-
materialista körökben egy Prohászka nagyságának elisme-
résétől hideglelős maradisággal zárkózott el és hogy napja-
inkban azon kevesek közé tartozik, akik hisznek a költő
prófétai küldetésében.

Mindezekben a vonásaiban egy olyan különálló típust
reprezentál, amelynek éppen Magyarországon van a legna-
gyobb hívatása. Hiszen íft majdnem minden érdeke az
írói vonalnak a kialakulását akadályozza. Spirituálitása nem
tisztá egyvonalú; nem katolikus még, de materialista írófársai-
nak bátor példát mutatott azon oldalon, ahonnan indult s
ahová még formailag ma is tartozik.

*Ma olyan a hitelorganizáció, hogy egyfelől nagy hite-
lekhez könnyen juthatnak a máris gazdagok vagy a gaz-
dagok hirében állók, a nagy vállalatok, míg másfelől apó
tétélekben is megszerezhetetlen a kisemberek tömegei szá-
mára, akik pedig legalább olyan becsületesek, gyakran ép
oly ügyesek az életszükségletek megszerzésében és család-
juk eltartását illetőleg ugyanabban a kényszerhelyzetben
is élnek, mint bármelyik mágnás vagy vezérigazgató. A
jólét élvezetének fokmérője eszerint ezentúl az legyen: el-
tart-e valaki családot?*

CHESTERTON.

„D.R.A.C.” vagy „A Becsület Logikája”

Dr. Rejőd Tiborc.

E két fogalom: Logika és Becsület, szoros kapcsolatban van az Igazsággal. A Logika az ész műve, a Becsület az akaraté. A Logika az Igazság keresésének egyenes útja, a Becsület az Igazság következetes megvallása. Mindhárom együvé tartozó valóság. Erőszakos különválasztásuk megbosszulja magát.

Nem elvont bölcseleti úton, hanem a politikai történelem tapasztalati tényeiből akarom a fenti tétel valódiságát kimutatni. Az idevonatkozó történelmi rész is ismeretes, e cikk olvasóinak nagyobb része saját élményeként tudja a francia egyházpolitikai eseményeket a század elejéről. Az Egyház és az Állam különválasztásának vad ideje volt az. Külön törvénnyel törvényen kívül helyezték az egyházi személyeket és intézményeket, mert megtagadták nekik azokat a jogokat, melyeket a Szabad Köztársaság minden francia polgár részére alkotmányilag biztosított. A szabadságjogok a természet törvényén alapszanak s ami a fent említett három fogalomnak az élet valódiságában megfelel, az a természet erőihez tartozik. A természet erői pedig a történelem mélyén dolgoznak s egy alkalmas pillanatban új tényként vetődnek fel.

Az Egyház a századeleji különleges törvények dacára sem halt meg Franciaországban, mert a francia katolikus Egyház is egy darabja annak a római sziklának, mely fölött a pokol kapul erőt nem vesznek. Az új politikai adottságokhoz alkalmazkodva tovább dolgozott ott az Egyház s amikor kitört a nagy háború, szolgált, papokat és szerzeteseket, mint a Köztársaság egyszerű polgárait szó nélkül a haza rendelkezésére bocsátotta. Negyvenezer francia pap és szerzetes vonult fegyverbe. Az Istentelen laicizmus vigyorgó megelégedettséggel nézte a „religio depopulata”-t (az Egyház elnéptelenedését). De ahol tudják, hogy az „Isten malmal lassan őrölnék”, ott nyomban más szemmel nézték az eseményeket. Papok a lövészárkokban teljesítik a polgárok katonai kötelességeit, gondolták, de elszórva a francia milliók közé teljesíteni fogják egyházi missziójukat is! Hűséges kötelességtudásuk le fogja rombolni a hazugság építette védvárakat, melyek mögül a laicizmus ujságai és gyűlési szónokai oly biztosan ölik a hitet a francia lelkekben. A papkatonák jelenlétére le fognak omolni az előítéletfalak. S eközben a halál torka előtt hosszú évek bűnelt fogja oldozni kezük s a haldokló katonáknak lesz mindenütt egyházi segédletük!

Isten malmal még több búzát őröltek a háborúból hazatért egyházalak számára. A négy év a közös önfeláldozásban, a közös életveszélyben, a megosztott szenvedésben, halálban és kitüntetésekben közelebb hozta egymáshoz a francia pápságot s a templomkerülő francia laikus polgárságot. Polgárság alatt értem a munkásságot is, mindenkít, aki fegyvert fogott és forgatott. A hazáért küzdők tekintet nélkül arra, hogy ki pap, ki szerzetes, ki munkás, ki gazda, ki iparos a béke idején, vérbarátságot kötöttek egymással. És mi sem volt természetesebb, mint hogy a volt frontharcosok együttma-

radtak a háború után is. Sőt egymásért, egymás jogaiért tovább is harcosok maradtak. Papok és szerzetesek mellét háborús kitüntetések sorai ékítik. Van még polgári becsület, van katonai becsület, van gazember-becsület a világon, de van frontharcos becsület is!

A természet életerői önmaguktól születték meg a háború befejezésével azt a hatalmas francia szövetséget, melyet ma a közvélemény röviden „D.R.A.C.”-nak nevez, melynek teljes neve pedig ez: „Ligue des Droits du Religieux Ancien Combattant” (A volt frontharcos egyházi személyek jogainak védelmére alakult szövetség). Négymillió tagja van a szövetségnek. S ne higgyük, hogy a tagok mind hídhú katolikusok. Nem. Nagyobb részük úgynevezett hitnélküli, laikus polgár, marxista munkás, sőt kommunista! De mind egytől-egyig volt frontharcos, a papkatonák és papszerzetesek bajtársa! S a hatalmas szövetség az állam előtt, a politikában s a társadalomban azok részére, akik egyformák voltak a kötelességben, egyenlő jogokat követel. A tények logikája a legtekintélyesebb erő s ezen erőnek rugója a fegyverbarátság becsülete.

A „D.R.A.C.” tagjai közt az első vonalban harcol a szociálista képviselő s kitűnő politikai szónok, névszerint Chastenet, az Isère kerület parlamenti kiküldötte. Világnézetét illetőleg „misztikus pogánynak” nevezi magát, aki Istenben nem hisz, de nem materialista, mert az ideák és elvek felsőbbiségeért lelkesedik. A múlt évben a hivatalos francia parlamenti szociálista párt kizárta tagjait sorából, mert a szerzetesek szabadságjogait merete védelmébe venni. Chastenet képviselő nem elégedett meg a parlamenti szociálisták ítéletével, hanem választói ítéletéhez fellebbezett. És a múlt év májusában az Isère kerület nagy többséggel újra szociálista képviselőjévé választotta őt, a parlamenti szociálisták hivatalos jelöltjével szemben. Chastenet képviselő fölényes győzelme a becsület logikájának győzelme volt azokkal szemben, akik következetlenül, becstelenséggel saját elveiket tagadják meg.

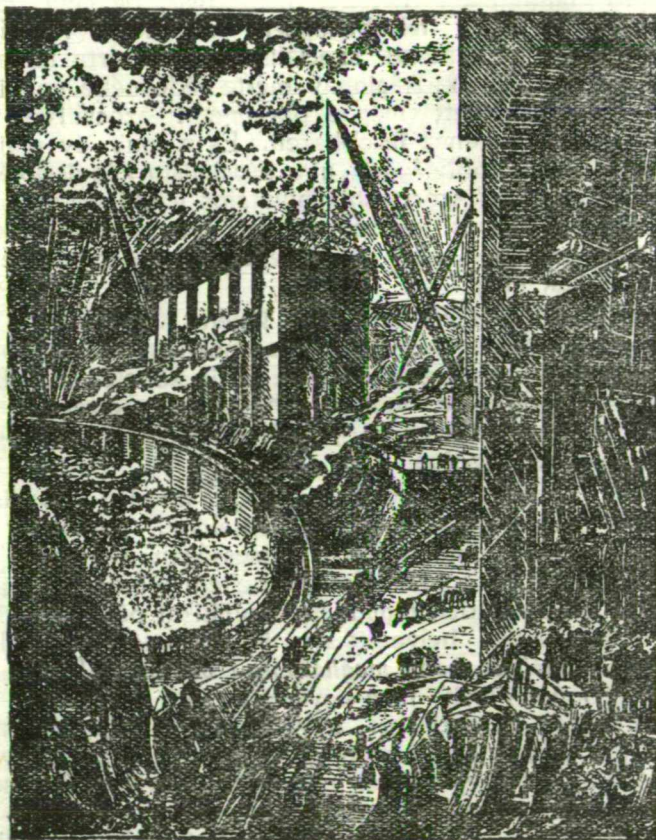
Erthető, hogy a választó nép ilytén ítélkezése új erőt adott Chastenet képviselőnek azon harcához, melyben az összpolgárságnak biztosított jogokat a szerzetesek részére is követeli. Logikájának és becsületének lendületére vall az a beszéde, melyet a „D.R.A.C.” grenoblei nagygyűlésén ez év január 15-ikén tartott. Beszéde sok értékes leleplezéssel szolgál.

„Azért, mert azt mondtam, hogy minden francia részére, legyen bár földművelő, munkás, hivatalnok, pap vagy szerzetes, ugyanazon a jogon, ugyanazon a kötelességen, egyforma szabadság jár, mert egyenlő jogszolgáltatást követeltem minden polgár részére, beleértve a szerzetrendek tagjait is, a politikai párt, melyhez tartoztam, gúnyos vád alá helyezett s amikor döntőbírótság előtt megjelentem, elítélt *anélkül, hogy meghalgotott volna*”. Valóban hallatlan dolog! Két jogot ölnek meg egyszerre: az egyenlőség jogát és a védekezés jogát. S teszik ezt ugyanazok az emberek, akik a jogi egyenlőséget nagy garral hirdetik, akiknek elvük az osztályharc révén a kiváltságok letörése, akiket választóik az egyenlőtlen ségek megszüntetéséért küldtek a parlamentbe!

„Alapjában véve mi az, amit én követelek?” — kérdi Chastenet képviselő. „Az egyesülési szabadság és jog mindenki részére. Mi

van ebben kivetni való? Könnyen érthető, hogy a régi uralom alatt (a királyság s a kiváltságos osztály uralma alatt), amikor minden egyesülés összeesküvést jelentett, a polgárság bizonyos kategóriájának megtagadták a szervezkedési jogot; de a demokráciában, melynek létalapja az egyesülési jog, megmagyarázhatatlan minden kivétel, bármily irányban is tétessék. Az igazi republikánus, az igazi szocialista előtt az egyesülési jognak természetjognak kell lennie, melyet mindenki, ismétlem, mindenki részére elismer. Nem kell ékebb bizonyíték a történetek megvilágítására, mint az a parlamenti vita, mely 1901-ben az egyesülési törvény megszavazását megelőzte. Viviani ékesszólásában magasra emelkedett, oly magasra, hogy a csillagokat fújhatta. S a törvényjavaslat előadója, Trouillot képviselő a XVI. és XVII. századbéli történetekkel hozakodott elő. Ne feledjük el, hogy a szerzetrendeket akkor rég mult ténykedésük miatt ítelték el. Elég volt a „Jezuita” szót kiejteni s a mi antikreligiózsaink nyomban libabőrösök lettek. Kiméretlen ítéletet mondtak felettük, mert túl intelligenseknek tartották őket! Sok álbölcsekedés hangzott

A szovjet dolgozik.

(Egy orosz festő képe az apokaliptikus nagyságú Dnyeprosztróiról.)

el a „holtkéz”, azaz a személytelen, a kollektív birtok fölött, mely önmagában tovább él. Belegabalyodtak abba a félelembe, hogy (a szerzeteseknél) nagy tőkék politikai választási célokat szolgálhatnak. De mit mondanának az 1901-beli törvényhozók, ha ma élnének? Ma nem a szerzetrendek tartanak vissza óriási holtkéz-tőkéket, hanem a gazdasági kongregációk: a nagybankok, a nagyipari társaságok, mind név nélkül, személytelenül százmilliókat tartanak vissza. Vajjon eszébe jut-e valakinek, ezeket törvényen kívül helyezni?”

Chastenet egész viselkedése nem egyéb, mint következetes logika. Becsületesen végig gondolja azokat a republikánus és szocialista elveket, melyeket vall és minden mellétekintet nélkül hű akar maradni elveihez. Ha azonban emiatt ellentétbe kerül a hivatalos köztársasági, vagy szocialista állásfoglalással, abból a logika egyenes következtetéseként megállapítható, hogy azok az elvek a hivatalos körök részére nem valódi elvek, hanem csak jelszótakarók, melyek addig érnek, ameddig egyéb célok általuk elburkolandók. A politikai erkölcsatlenség egész mivolta bontakozik ki Chastenet képviselő leleplezés-szerű megállapításaiból. A tömegeket azokkal az elvekkel vezeték félre, melyeket maguk a képviselők megtagadnak. S egészen bizonyos, hogy ha, mint Chastenet, egészen nyíltan választóik elé állnának, a nép ítélne felettük. A szocialista Chastenet a logika pörölyével törli össze az ellene felhozott álérvéket:

„Azt mondják, hogy az 1901-es és az 1904-es törvények a Köztársaság szent és sérthetetlen alaptörvényei közé tartoznak! Mily ostobaság! Ugy az 1901, mint az 1904-beli törvények kivétel-törvények, említett önkényesek és hitványak. Én a laikus, én a köztársasági, én a szocialista, én a misztikus pogány visszautasítom azt, hogy a Köztársaságot ilyen önkényes, ily igazságtalan és hitvány dologra lehessen alapítani”.

A szerzetrendek tanítói tevékenységét illetően Chastenet idézi az állami tanítómonopólium egyik szocialista ellenzőjét, Guesde-t, aki elég logikus volt odakiáltani párthíveinek: „Hogyne? Ti munkások! Ti rá akarnátok bízni osztályotok ellenségére, a polgári államra, gyermekeitek oktatását?” Itt újra kiviláglik az ellentét az elv és a rejtett cél között. A politikai marxizmusnak fontosabb a vallás elleni küzdelem a kapitalista állam elleni harcnál. Nagy tanulság van ebben! Ne mulasszuk el kihámozni! A marxista jól mérlegel. Számításában nincs hiba. Kitűnően tudja, hogy a kapitalista állammal szemben, ha belőle kiűzi a vallás eszméit, gazdasági szervezkedéssel felveheti a harcot, de a lélek ellen, a vallásban rejlő szellemi világ ellen nincs egyenértékű fegyver. A lélek hatalmasabb az anyagi erőnél! A keresztény ideákkal szemben nincs más eszköze, mint a logikátlanság, az elfeladás, a ferdítés, a vád, a tüzzelvással módszer. S ezt jó tisztán látni!

Chastenet nem átalja nyíltan rámutatni erre az eljárásra. „Azt mondják, — folytatja Chastenet — hogy a klerikálisok, azaz a papok és a szerzetesek a kapitalizmusnak oltalmazói, sőt a pénzgazdaságnak legfőbb megteremtői. Hát én utánajártam annak, hogy kikből állanak a mi nagy részvénytársaságaink igazgatóságai. Az igazság kötelez arra, hogy megmondjam, hogy sehol nem találtam egyetlen papnak, vagy szerzetesnek a nevét. A Suez Csatorna R.T.-nek igazgatósága

az összes kapitalista vállalkozások prototípusa: tagjai közt van egy volt köztársasági elnök, több volt miniszter, akadémikusok, magas hivatalnokok vannak köztük, de egyetlen egyházi személy sincs. Avagy talán egyébként gazdagok a papok? Én a laikus (azaz az istentelen) hangos szóval hirdetem nyomorgásukat! Ismerek közülök sokat, akik havi kétszáz vagy háromszáz frankból élnek. Kérdem, hol van az a proletár, aki ennyi havi munkabérrel meg volna elégedve? Ha nincs, akkor szünjetelek meg az egyházat pénzsóvárgással rágalmazni! És a szerzetesek? Ah, igen, beszéljünk róluk is. Mikor Heriot (a szocialista miniszterelnök) nemrég Spanyolországba ment s meglátogatta az Escuriale és a Casa Velasquez bencés szerzeteseit. Hát én is kíváncsi voltam s volt alkalmam a kolostorok és rendházak életét megismerni. Mikor, huszonöt évvel ezelőtt katonaságnál voltam, egy évet töltöttem a savoyai Tamié erődben. S majd minden nap meglátogattam az ottani trappistákat, én a pogány misztikus. Hosszú ideig élénk emlékemben maradt annak az „élíte” férfiúnak remek intelligenciája, aki ott rendfőnök volt, s emlékszem az összes ottlő dolgos és jótékony emberekre. Tavaly ujra ott jártam s mindent a régiben találtam. Mikor hozzájuk mentem, ép ebéd ideje volt. Ime uraim a menü, a szerzetesek ebédje: néhány saláta-levél, egy vízben főtt burgonya, egy darab kenyér s egy fél pohár bor! Alvóhelyük egy cieszka, rajta egy takaró. Mikor lefelé jöttem a kolostorból, önkéntelen arra kellett gondolnom, hogy ezalatt a Rivierán s egyéb nyaralóhelyeinken rennye emberek sokasága szórakozik, akiknek nincs más gondjuk, mint önzésben az időt agyonütni, gazdagon táplálkozni s még hitványabb kilengéseknek élni. Ezen időlopó haszonélvezők felé a rezsim csak mosollyal fordul. Ezeknek minden szabad. Előttük meghajolnak, nekik hizelegnek. De a szerzetesek részére, akik a mai vastag anyaglasság közepette a lemondásnak és a szegénységnek szóval és példával szolgálják élő tanúságtételét, nem jár ki egyéb, mint vád és megvetés. Ők a törvényen kívül tétettek. Hát van-e ennél hitványabb igazságtalanság?”

Chastenet képviselő tehát joggal beszélhet, mert ismeri az embereket, a helyzetet, a szellemet mindkét oldalon s fölényes nyugodtsággal vág szavaival, mert a végletekig logikus és becsületes. A helyzetképet így fogalmazza meg: „Uraim! Önöknek két rettenetes ellenségük van. Az egyik a tudatlanság, a másik a gyávaság. Vannak, akik elítélik önöket, mert nem ismerik önöket. De akik ismerik, sokszor nem merik önöket megvédeni, mert félnek a vádtól s az üldözéstől. Így járt Guernut kollegám, az Aisne kerület képviselője, aki az Emberi Jogok Ligájának volt vezértitkárja. Elhatározta, hogy a szerzetesek jogainak védelmére kel. De ugynevezett barátainak ellentállása és rosszhiszemősége miatt vissza kellett vonulnia. Hát mit akarunk? Egy évszázad óta gyúrnak minket az antiklerikálizmussal. Nemzedékünk telítve van vele s e mérgezéstől nem könnyű szabadulni. Fog-e sikerülni valaha? Reméljük. A nemesebb gondolkodás nem a türelemnek, hanem az igazságnak eszméi nagy léptekkel haladnak előre. Nagyban segít e révén az, amit magunk előtt látunk. Az egyház ellenségei romboltak. Aláásták a hitet, férfiakat és nőket nagy számban elidegenítettek a templomoktól. De mit adtak nekik helyette? Hová megy a férfi s a nő ma? A kávéházba, a „dancing”-ba,

a kocsmába. No hát én minden erőmmel azt kiáltom, hogy százszor szívesebben látom, ha a férfi és a nő a templomba megy, hogy ott Istenét imádja s önmagáért és embertársáért imádkozzék, mint azt, hogy a mulatóhelyekre megy!"

A „Becsület Logikája” ez! A becsület is, a logika is szellemi valami. Nem lehet megszervezni anyagi módon, de nem lehet nélkülözni. Az élet nem csak anyagi kérdés, hanem sokkal inkább lelki. Dereng már a szocialistáknál is. A világválság egyre olyan kérdéseket, olyan feladatokat vet fel, melyeket az anyagiasság eszközeivel soha sem lehet megoldani. A legégetőbb köztük a béke ügye. És Chastenet képviselő nemcsak a saját gondolatvilágát tárta fel, hanem egy sereg szocialistának pálfordulására vetett világot, amikor beszéde végén a nagy francia szocialistát, Herolt-ot idézte: „Nem lesz béke mindaddig, amíg a lelkeknek s az értelmeknek békéjét meg nem teremtyük s amig korunk szellemi erőit meg nem becsüljük!”

Mit érthet Chastenet képviselő „szellemi erők” alatt, amikor papok és szerzetesek előtt beszél s az ő egyenjogúsításukat követeli? Azt a logikát, melyet az egyháziak követelnek? Azt a becsületet, melyet ők élnek? Azt az igazságot, melyet ők hirdetnek?

(Luzern)

Kapitalizmus-e még a mai rendszer és felelős-e a mai helyzetért?

gróf Széchényi György.

Mindenfelé hallani, hogy a mai gazdasági rendszer már régen nem kapitalizmus. Így csak kapitalizmus és szindikalizmus vegyüléknek tekintik. Szinte közfelfogás, hogy a tulajdonképeni kapitalizmus, ami azelőtt volt, valami sokkalta jobb és megfelelőbb rendszer volt és ami ma létezik az annak csak halvány visszénye. Nézzünk annak a kérdésnek egyszer nyíltan a szemébe.

A kérdés lényege a kapitalizmus definícióján mulik. A kapitalizmust oly sokféleképen definiálják, hogy a definíció kérdését szeretném megkerülni.

Két kérdést, mely bennünket célhoz vezet: az egyik kérdés, vajjon ennek a fermelési rendnek lényegét képezi a fermelés szabadsága a szabad piacokon?! Mert a tapasztalat azt igazolja, hogy ez tűnik el mindinkább a fejlődés folyamán.

A másik kérdés, mentesülhet-e ezen a réven a kapitalizmus a felelősség terhe alól?

Először is meg kell állapítanunk, hogy a középkor elvből kötött gazdaságával szembe a kapitalizmus a korlátlan szabad kifejlődés elvét képviselte és követelte a gazdaság számára. Ez azonban csak jelszó, csak mottó volt, amelynek segítségével át is tudta törni a középkor végén a megváltozott szellemi beállítottság miatt megkövesedett és exclusív magánérdekszervezetté változott rendiséget. Ez a szembeötlő ellen-

tét azonban nem meríti ki a kapitalizmus fogalmát, sőt ily merev formulálásban nem is tartozik annak lényegéhez.

Az élet ugyanis nem igazodik a teóriák után. Az élet, a gazdasági élet is, fejlődési folyamata, állandó változás, — vita est in motu. A kapitalizmus fejlődése más-más országokban különböző iramot vett; amikor Angliában és Franciaországban már igen súlyos következményei jelentkeztek, a fejlődés folyamata nálunk jóformán még meg sem indult. Viszont, amikor nálunk mint fenegyerek akarta magát kiélni és hirtelen iramban lerombolta a régi társadalmi kötelékeket, ott már a szabadosság ellenhatásaképpen más, kevésbé rendszeres, de szükséggé vált gazdaság-megkötési formák, a szövetkezetek, az érdekszervezetek, a pártrendszerek, a kartellek felé halad, a gazdaság és az élet.

Eszerint az egész művelt Európában *nem létezett egyidő-pontban valóban szabad termelés*, sőt egy ország keretein belül sem, mert a régi megkötöttségek nem omlottak mind egyszerre össze és a korábban összeomlók helyére az élet és az emberi érdek ismét hamarosan új szabályozó tényezőket állított. *A gazdaságot szabályozó tényezők — a gazdasági rend és rendszer — mindig léteztek*, mert a szellemi irányok mindig kihatottak a gazdasági életre, viszont a gazdasági élet megnyilatkozásaiiban mindig fellelhető ösmerni és tényeiből mindig lehetett visszakövetkeztetni az azt uraló szellemre.

A teljesen szabad gazdaság tulajdonképpen mindig csak egy absztrakt, elméleti konstrukció volt, sohasem volt élő valóság; ha pedig valaki ezt a valóságot mégis felfedezni véli, úgy bizonyára csak átmeneti állapot lehetett, mely egy régi rendből új szabályozó tényezők előretörését tehetné lehetővé; egy új gazdasági rendszer kiinduló pontja volt, de maga nem volt gazdasági rendszer. *A szabadság sohasem volt stabil, nem változó tünete a gazdaságnak, hanem mindig egyszerűség kérdése volt*, azaz konjunkturális kérdés és sohasem lehetett rendszert alkotó tényező. Maga a józan ész is azt mondja, hogy a gazdaságot sokkal kevésbé kell a köz érdekében megkötöni egy magas erkölcsi nivón álló társadalomban mint egy züllött és pénzsóvár rétegben. Miből is kitűnik, hogy a szabadság kérdése nem lényeg, de célszerűségi kérdés, a kapitalizmus lényege, illetve jellegzetessége másban keresendő. A szabad gazdaság megszűnése még nem teszi indokolttá azt a feltevést, hogy ahhoz amit most észlelünk, a kapitalizmusnak már köze nincsen; e zárt felelősséggel nem tartozik; hogy a mai gazdaság már nem kapitalizmus, felelősségre vonni, fejemre hívni nem lehet.

Ha Sombart szerint igazodunk, a kapitalizmus jellegzetességei között szerepel ugyan az elvből szabad gazdaság, melyben a megfűrt korlátozások csak a vérlázító gaszágokat igyekeznek megakasztani. Ellenben szerepel e mellett az elvből magángazdaság, (a keresztény felfogás nem zárja ki a közkezelésbe vételt). Szerepel a racionalizmus, — az elvből legnagyobb célszerűségére törekvés. Jellegzetesség még, hogy

az osztályellentét a társadalom egész felépítését döntő jelentőséggel befolyásolja, hogy a munkaerő kereslete és kínálata az emberek két ellenséges táborra választja. Ezek és még más tényezők együttessen alkotják nála a kapitalizmus lényegét.

Azonban ne nyugodjunk meg ezekben a vonásokban sem és amelyek kimutatják, hogy a szabadság nem egyfelen és nem döntő tényező, melyeket a legtöbb modern szociologus magáévá tett. Kutfassuk ki a kapitalizmus mibenlétét annak történelmi fejlődéséből: ha a történelmi vonatkozásokat figyelembe vesszük, azt kell mondanunk, hogy *a kapitalizmus a gazdaság autonom (nem csak szabad) fejlődésnek története és pedig ellentétben vagy legalább is tekintet nélkül a társadalmi életet szabályozó elvekre és az egész társadalom gazdasági szükségleteire. A mai gazdaság és a társadalom kölcsönös surlódásában és egymáshoz vonatkozásában keresendő a kapitalista kérdés problematikája nem pedig csakis a gazdaság egyoldalú, szabad érvényesülése kérdésében.*

Valahányszor gazdaságra célszerűségi okokból valamilyen irányban újabb korlátozást alkalmaznak, mindig újra felmerül a gazdasági igazságosság kérdése (nem a szabadság kérdése). Felmerül a pilátusi kérdés: „Mi az igazság?!” Kardinális kérdése ez minden jó szándéku embernek, kérdés, mely minden ember életében és minden gazdasági vonatkozásban, gazdaság és társadalom, gazdaság és egyén relációjában jut kifejezésre. Erre a kérdésre, ha nem akarunk successive a nihilizmus logikus útjára tévedni általánosságban ki kell mondanunk, 1) hogy az igazság létezik gazdasági viszonylatban is, 2) hogy az igazság józan ésszel felismerhető, ha mindjárt zavaró momentumok miatt fölismerése nem is mindig könnyű, 3) hogy két igazság egy és ugyanazon kérdésben nem lehet. Mindez a gondolkozó észnek, az ember szellemi hivatásának természetes és logikus következménye. Ez a három alap szabályozza társadalom és gazdaság kölcsönös viszonyát. Az igazság megállapítása az ész, lelkiismeret és szív feladata.

Csak ha a kapitalizmus fejlődését szemléljük társadalmi megalapozottságában, ha viszonyát figyeljük, az élethiányok kérdésében tarul fel előtünk a kapitalizmus egész történelmi látképe és ismerjük meg igazán lényegét. A tudományos álláspont el fogja ismerni a kapitalizmus átalakulását a szabadság kérdésében. Szükséges átalakulásról pedig akkor fog szólni, ha a gazdaság alakulása és a társadalmi következmények a társadalmi rend alapelveivel ellenkezésbe jutottak. Minden gazdasági renddel kapcsolatos a stabilizálásra és helyzet megkötésre törekvés. *Minden egyes gazdasági elmélet legfőbb problémája, tartós és harmonikus gazdasági állapot létesítése, a jólét megkötése és állandósítása. A megkötöttség felé haladás a kapitalizmus fejlődésének is tartozéka. A szabad verseny kapitalizmusa eszerint is csak rövid átmenet volt. Ennek meg voltak átmeneti temporális előfeltételei. Ezeket a szükségletet keltő gazdaság, új piacokat hódító gazdaság meghatározások jelölik és írják körül kiterjedése határait és a gyar-*

mai térfoglalás és kihasználás, Európa kifejlődése mint a világ gyárállalata lesz számunkra érthetővé.

Kétségtelen, hogy a mai gazdaságot az autonóm fejlődésből egyedül nem lehet kimagyarázni. Kérdés, ha nem a társadalom életszükségletei képezik alapját a gazdasági tevékenységnek a kapitalista rendszerben, honnan indul ki akkor a központi szabályozó tevékenység? A tapasztalat azt igazolja, hogy a társadalom igényeire tekintettel nem levő autonóm gazdaságban a banktőke az a hatalom, mely a vezetőszerpef mobilitásával és központi helyzeténél fogva szükségszerűen magához ragadja. A banktőke a lehetőleg magasabb kamatlábra törekszik és így nem tudja életre keltetni az általa felkeltendő gazdasági erőket, nem tud a fogyasztás viszonyosságának életet adni. Áll ez főleg a gazdaságnak egyes ágaira, melyek már természetüknél fogva sem tudnak alkalmazkodni a kapitalizmus pénz kezeléséhez, úgymint a mezőgazdaságra és a kisiparra. Ezért keletkeztek a rendiséghez hasonlóan már régóta ezek számára új hitelorganizációk, amelyeket a nagy tőke azonban főbbnyire ellenséges szemmel nézett és beolvasztani vagy függetlenségüktől megfosztani igyekezett. Ez a főrekvés nem is volt sikertelen, mert a legtöbb országban a pénz hatalma ismét kifejezőtette ezeket antikapitalista jellegűkből. Eszerint a kapitalizmus fejlődésének megértéséhez a kulcsot ez a két tényező: *a függetlenség a társadalmi életcéloktól és igazodás a lehető legnagyobb haszon után* adják meg nekünk. Ez képezi a kapitalizmus igazi lényegét.

Ezek szerint megállapítható, hogy a mai gazdasági rendszer még valóban kapitalizmus, igaz, hogy a bomlás tünetei mindenfelé jelentkeznek és az eredeti képet néhol már eltorzítják. Megállapítjuk, hogy a korlátlan szabad kiélés nem tekinthető a kapitalizmus lényeges és állandó kellékének, hanem inkább annak egyik, bár igen fontos fejlődési tünete, mely aztán háttérbe szorúl. Végül bizonyos, hogy abszolút és korlátlan gazdasági élet sehol és soha nem létezett. Mindebből az következik, hogy a kapitalizmus mint gazdasági rendszer valóban felelős mindazért, ami bekövetkezett. Nem tudja többé uralni a szellemeket, melyek általa érvényesültek és pusztítottak a társadalmi és gazdasági életben, de ő támasztotta fel őket. (Budapest.)

Munka után . . .

Schalkház Sára.

Akkor már harmadik hónapja dolgoztunk így: reggeltől délig, délben rövid szünet, aztán déltől éjfélig, éjféltől utánaig egyfolytában, megszakítás nélkül.

A műhely piszkos, sötét, nyirkos volt. Nappal is égett benne a villany. Este hat órától már nem tüzeltek.

Sokat fáztunk. Karácsony előtt volt. Nagyon fáradtak voltunk. Alig ettünk. A kis szalonnát piszkos, enyves kézzel sebtében

vagdostuk, kenyerünkől piszkos, ragadós kézzel tördeltük a falatot. Itt-ott kapkodva ettünk.

Néha kóstolót adtunk egymásnak ennivalóinkból. Az egyikünk szalonnája paprikásabb volt, a másiké fokhagymásabb. Keserű teából néha a társamnak adtam. Ő meg vizet hozott ha kellett. A cigarettákon is osztoztunk.

Egyszer hirtelen, minden átmenet nélkül megszakadt a tulóra. Akkor hatkor mentünk haza.

Kilépek a kapun s egy percre ottmaradok szédülve és mellbeütve.

Mi ez? Hol vagyok?

Idegen és ismeretlen város.

Kirakatok kápráznak százféle fényvel és százféle színnel felém. Villamos szalad csilingelve, autók túlkölnnek és emberek szaladgálnak.

Hol vagyok?

Vagy hol voltam?

Vagy mi ez?

Olyan furcsa . . . furcsa . . .

Mi ez?

Semmi. Csak mindig éjjélkor, éjjél után jöttem ki a műhelyből.

Éjjél után pedig más a város, mint nappal, este. Autó ritkábban surran. Emberek alig. Néha vidámabb társaság, vagy egy-két részeg, akik elől a kocsitra szököm . . .

Hát csak ennyi.

Csak ennyi?

És mégis mennyi ragyogástól, szépségtől, értéktől esem el és még véletlenül sem tudok rányitni soha!

Kint minden ragyog, táncol, fénylik, bent a műhelyben piszok van, hideg és sötétség . . .

És ez öl . . .

Jogász-hivatás a katolikus akcióban.

Sztranyovszky György.

Katolikus akcióról ma mind főbbet beszélnek, írnak, néhol már a cselekvés útjára léptek s ha e lap még nem is foglalkozott részletesen ezzel a kérdéssel, olvasói bizonyára tudják, hogy a katolikus akció „a világi katolikusok világi jogú tömörülése a katolikus ügyek érdekében”. (P. Bangha.)

A katolikus akció gondolatának felvetéséhez az a megismerés vezetett, hogy az a hatalmas katolikus tömeg, mely eddig csak mint fogalom s a valóságban csak statisztikai adat létezett, fespedésével, a közömbösség hangoztatásával saját ügyének lett árulója, a katolikus eszmék útjának teheteflenyomatókai. Most, amikor chaoszban való megfulladás veszélye fenyeget, sőt az elvesztett pozíciók érzete már az egyedekre is visszahat, kell, hogy felismerje gyávaságát, az öntudato-

sítás terére lépjen, felismerje közös érdekeit és érvényesítse akaratát, *Kell, hogy felismerje a többltet, amit az a katolikus világnézet ad, mellyel élnie vagy halnia kell.*

Hogy ennek a világnézetnek a joghoz is van köze, az kétségtelen. Ami ezt tagadná, a naiv pozitívizmus, már régen földadott álláspont: a jogbölcseletben ma újra a metafizikába kapaszkodó természetjogi definíciók jelennek meg. A pozitív törvény már nem az egyedüli megjelenési formája a jognak. Van írott törvény — ez a pozitív jog — és iratlan, amely bensőnkben él — ez a természetjog. Azt az aktust, amelyben ennek a természetjognak tartalma a pozitív jogban konkretizálódik, formailag megjelenik, az egyes ember világnézeti beállítottsága befolyásolja.

Elég egy pillantás a jogbölcselet mai állására. Azóta, hogy útja a „*iurisprudentia est hummanarum atque divinorum rerum notitia, usque in iustitia scientia*” római jogi definíciójából elindult a keresztény középkori „*lex aeterna*” ephialációján át az empirizmus, pozitívizmus meddőségébe forkolott, ma korunk kulturjelenségének, a szintézisnek jegyében újra a régi problémákat döngeti — és hull rajtuk darabokra. Csödálatos a sors iróniája — az a sok gúny, mely a katolikus tudományt érte, mint „*ancilla theologiae*”-t, ma visszaút. Csak a theologia szó cserélődik föl a politikával: a tudomány úgy jelenik meg, mint „*ancilla politicae*”. Politikai pártok, szóval világnézetek alkotják meg a maguk külön jogbölcseletét, sekélyes célok jegyében szófizmákon épült rendszerüket (pld.: Dr. H. Nikolai német nemzeti-szocialista, Radbruck osztrágharcos, marxista jogbölcselete.)

Ít jelentkezik először az a többltet, amit a katolikus világnézet, mint a teológiának, Istennek harmonikus politikája a ma jogászáknak ad: biztos alapot az igazi jogra, mely magából Istenből ered. A szenttamási természetjog szerint — ez a mainak is gyökere — magva átértékelve és beállítva szétszaggatott és túlkomplikált kulturánkba — az isteni akarat az az örök törvény, mely természetünkbe oltva eszünk által adja tudtunkra kívánságát. Pozitíven így jelentkezik a fizparancsolatban és legfőképpen a két alapfövényben („*amif nem akarsz, hogy neked cselekedjenek. . .*”, „*a jót meg kell tenned. . .*”). Az emberi törvény is, mely a pozitív jogot alkotja ennek a „*ius perenne*”-nek földre eső vetülete, az emberi társadalomban való kifejeződése, ha helyes. — *A katolikus jogásznak feladata, hogy öntudatot merítsen ebből a filozófiából és vállalja a pozitív jogrend és az erkölc sirend szintézisének nagyszerű munkáját.*

A második többltet, amit a katolikus világnézet ad, a jogi hivatás legmagasabb fokú értékelése, az örök törvény interpretálása, egyenes Isten-szolgálat. A jogász az igazság papja; a jogi hivatásnak ennél magasabb beállítása el sem képzelhető. A jogász hivatott arra, hogy a pozitív jogalkotásban az Isten akaratából eredő törvényeket az emberi társadalomba beállítsa. E hivatás átérzése a belöle folyó feladatot is meg-

könnyíti. Súlyosbíttja ezt a feladatot az, hogy a törvényalkotás és jogszolgáltatás ma nemcsak az egyes esetekben, de egész szellemében nem áll teljesen egy nevezőn az osztársadalom erkölcsi és jogi követelményeivel. A katolikus jogásznak kell megtalálnia a módját, hogy a jogrend megfogalmazásánál ez a rend belső erkölcsi megnyugvást váltson ki, Reá hárul a feladat, hogy *mint az erkölcsi és ezzel egy jogrend öre, összhangba hozza az örök törvény akaratát a jogközösség egyetemes akaratával* és kiegyenlítsse az esetleges feszültségeket. Ő hivatott erre leginkább, mert tudja, hogy az emberiség érdeke és ebből az érdekből fakadó egyetemesség akarata helyesen fel fogva mindig egy az Isteni akarral.

Természetesen a jogi hivatásnak ilyen értelmezése a legmagasabb fokú felelősséget követeli hordozójától. Ez az, amit ma különösen ki kell hangsúlyozni. A jogi hivatás útja u. i. a kezdetleges jogalkotás és jogszolgáltatás párhuzamos vonalától a társadalom túlkuszált hálózatává szövődött. A jogi képzettség ma univerzális képesítésű és micsoda fonák-sága a helyzetnek, hogy ma éppen ezek a jogászpolitikusok, jogász-tisztviselők és — zurnaliszták, jogász-közgazdászok és — államférfiak, jogász-törvényhozók (még ezek vannak a legkevesebben) a kultúra aggóniájának és a civilizáció krízisének előidézői lesznek, a chaosz növelői, a szálak bonyolítói és kierőszakolói talán egy olyan megoldásnak, mely azután keresztül vág mindenben, mint Nagy Sándor a gordiuszi csomón. . . *Ez a felelősségérzés is akkor lesz a legnagyobb, ha a katolikus felfogásban nyer értelmet: nemcsak földi, de túlvilági bírói szék előtti felelősséget is jelent.*

A katolikus jogfilozófia, az Isten-akarat interpretálásának szent hivatása és kettős felelősség Isten és ember előtt: így lép a katolikus jogász a mindennapi élet porondjára, a praktikus jogi-cselekvés terére, a katolikus akcióba.

Mint törvényhozóra reá hárul a feladat, hogy az új társadalomnak megfelelő jogrendet megalkossa. Ennek a jogrendnek a szociális igazság jegyében kell állnia. Ezt valósítja meg a szociálpolitika: a munka és bérvédelemben, a tulajdonjog korlátozásában, a mesterséges társulatok szervezésével és a természetes közösségek ápolásával, mint amilyen a család, ez a legtermészetesebb nevelőintézmény és termelő-közösség, stb. A katolikus törvényhozónak jelen kell lennie a jognak enél a szocializálásánál, „amely szocializálás kiterjeszti a jog körét a gazdagról a szegényre, a tőkésről a bérmunkásra, a férfiről a nőre, az apáról a gyermekekre, vagyis részesíti a jog áldásában a társadalom minden tagját”. (Mihelics Vid dr.) Ő lesz hivatva arra, hogy helyes szociálpolitikával a társadalom fejlődésének dinamikáját, az állandó mozgás, haladás okozta surlódásokat a jelentkező követelmények rögtöni teljesítésével a társadalmi béke stabilitásává váltsa át.

A felelősség tudata és jogcselekedet kötelesség-érzete domborodik ki különösen, amikor a katolikus jogász, mint politikus és közgazdász jut szerepléshez. Nem érintve a kato-

likus párt és Egyház problematikáját, a katolikus jogászpolicistát, legyen a célja akár katolikus ügy, akár más, csakis világnézetből leszűrte elvek vezethetik útján. Indulás és cél, kezdet és vég állandó együttjárója a jónak akarása. Éppen ebben kell kiválnia, hogy minden igyekezetét közvesztlenül az etikai értelemben veft jóra irányítsa és ne elégedjen meg csak a „rossz” elkerülésével. Küzdelmében így a cél és eszköz közötti belső feszültséget mindig a keresztény etika szerint oldja meg. Csak ilyen megoldással érvényesítheti és köteles érvényesíteni befolyását a közéletben és parlamentekben. Áll mindez a közgazdászra is, mikor a gazdasági érdek-harcban sosem téveszti el szemé elöl azt az elvet, hogy a közjó előbbre való az egyén érdekeinél, a közjó biztosításával biztosítva van az egyén java is.

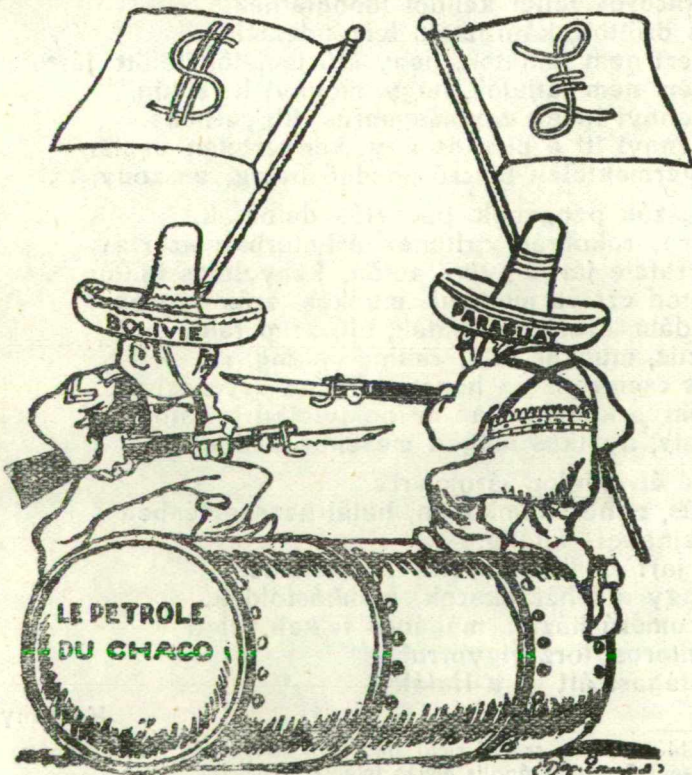
Mint államférfi és állambölcsész a katolikus jogász tudatában van annak, hogy az állam Istentől az emberek földi javának munkálására rendelt főkeleves társaság, melynek érvényre kell juttatnia az államok és nemzetek-fölötti Egyházra bizott erkölcsi irányelveket. Neki áll módjában az és az ő kötelessége keresztülvinni, hogy a keresztény demokrácia elvei ne csak befelé az államban érvényesüljenek, hanem kifelé az államok között is. Ez az a feladat, amelyről a katolikus akció jogásza legkevésbé maradt le: hogy a most vajúd és születő nemzetközi jogban, mely a nemzetközi plutokrácia játszi szeszélyében a kapzsi egyoldalúság és sovén egoizmus képére és hasonlóságára teremődik, a fermészetjognak, a szociális igazságnak és valóságos demokráciának elveit veftse át. Így küszöbölödni ki az új nemzetközi jog kodifikálásával a „háború joga” című fejezet és így a „béke jogá”-nak elvei valóban magukba foglalják mindazt, ami az igazságtalanságok megmerevítésével és oktrojával szemben a szent tamási „rend nyugalmát” jelentenek. Ennek a békének föltétele a kisebbségek szomorú helyzetének likvidálása is, a kisebbségi jognak nem az államon keresztül, hanem egyenesen a fermészetjogból való eredése, a nemzetiségi elvnek és önrendelkezés elvének a pozitív jogba való bevonulása és érvényesülése a valóságban.

Ami a tulajdonképeni jogi hivatást illeti, a jogszolgáltatást, az ügyvédi és bírói praktikum számos alkalommal, számos helyzetben követelheti a katolikus világnézet megvallását. Követelheti akkor is, ha a pozitív törvény egyes esetekben ellentétbe kerül a fermészetjog diktálta döntéssel. A katolikus bíró ebben az esetben nem alkalmazhatja a törvényt és köteles a konzekvenciákat a végsőig levonni. Ilyen kimondott ellentét elé azonban aligha állítja hivatása. A továbbiakban pedig, ha belöle nem is vált ki megnyugvást, elvezeti a katolikus jogbölcsélet, az az elv, hogy a törvényhez ragaszkodnia kell, mert az: Isten gondoskodása a társadalmi rend biztosítására. Sosem feledkezik meg azonban arról, hogy a jogrend lelke az erkölcsi rend és zsinórmértéke nemcsak a törvényből kimagyarázható minimum vagy maximum, hanem számba kell vennie azt a föbbletet is, amif az erkölcsi törvény

ír elő. Így egyengetheti útját annak, hogy az erkölcsi törvény bevonúljon a tételes jogrendbe.

Kimeríthetetlen a praktikus élet példatára, ahol a katolikus jogászra szerep vár. És — last but not least — az ő feladata lesz az is, hogy megteremtse az új mentalitású jogász új típusát. Ma ez a mentalitás a jogász-szereplés minden térében deformálódott, többé-kevésbé azért, mert hordozója nem öntudatosította a jog feladatát. A katolikus jogásznak meg kell értetnie és be kell bizonyítania, hogy a jog nem paragrafus-zsonglőrök tudománya, sem a politika vigéceié, nem elvek zsbivására, kalmár-lelkek társadalom árulása, nem konjunktúra-lovagok alá való paripa. Nincs helyük a jog szolgálatában azoknak, akik akár a politikai életben aposztatált papjai lesznek az igazságnak, nincs helyük azoknak sem, akiknek cinikus közönyössége profít-hajszává nyomorítja az igazság keresés és alkalmazás, a jogalkotás és jogszolgáltatás nemes hivatását. És amikor a katolikus jogász hivatásának tudatában beáll a katolikus akcióba, magától indul a beteljesülés felé az utolsó feladat is: a jogi mentalitás új átértékelésének feladata az agyafurtság és üzleti ügyesség könnyű falysúlyu jegyeitől a szociális judiciumig és az igazság-szolgálat felelősségéig, az új jogász-generáció megteremtése, hogy megszülethessen az új jogrend az új társadalomban.

Egy „hazafias” háború.

(Francis karikatúra.)

Fekete Zsoltár. *)

Ti nem tudjátok mi a falu,
 csak mondjátok: erő, dal, szépség,
 mondjátok: tulipán, rozsmaring, muskátlis ablak,
 mondjátok: szántás, vetés, friss csikönyerítés,
 mondjátok: menyecske, gemeskút, fonó, szüret,
 mondjátok: aratás, lakadalom, búcsú, gúlyás, paprikás
 és nyelvetek csámcsog furcsa, mesés íztől.

Én itt születtem, én itt élek benne.
 Ismerem a lelkét, (ő szülte enyémet)
 és zúgom komor, bús zsoltárosként:
 fuldoklunk munkában, könnyben, babonában,
 fuldoklunk éjben, szitokban, káromlásban,
 fuldoklunk emésztő, átkos parázñaságban.

Pipacs, szarkaláb virít a parton,
 az utak mellett erdők lobognak,
 virágos dűlők, mint szerelmes ének
 futnak a falu szívébe,
 látjátok ezt és mondjátok:
 „szúzi, édes álom, burkolikus idill,
 csilingelő mese-bárányok,
 napsugár, dal, virágmezők,
 akácok fehér kendőt lobogtatnak”
 és örültök, kápráztok, lelkendeztek,
 mert nem tudjátok, hogy élő temetők fölött jártok,
 mert nem látjátok, hogy mennyi itt a kín,
 mennyi itt az egymástmarás, kigyó-béka,
 mennyi itt a piszkos ág, kenyértelen asztal,
 gyermektelen bölcső, meddő beteg, asszony. . .

Kaszák pengenek, pacsirták dalolnak,
 piros rokolyák virítanak a határban szerte,
 arrafelé jársz gyors autón, kényelmes hintón
 látod ezt és mondd: munkás, erős népség,
 vidám, arató akrobaták, óh, szép falu,
 szűz, munkás falu, csiling-galang. . .
 Es csemegsz és henegepsz benn a városban,
 tükrös kávéházban és pontylelkű barátod,
 naiv, nyálkás magad mesékbe ámitod. . .

De én gyalog járok erre.
 bús, nehéz munkában, halál-hessegetésben
 hajnaltól – éjfélig.
 S jaj! én látom víziós szememmel,
 hogy a fehér akácok, munkásföldek,
 szomorú házak, magános lelkek felett
 fintoros, torz vigyorral,
 tótágast áll — a Halál.

Kossányi József.

*) Mutatvány a szerző sajtó alatt levő könyvéből, mely mint az „Új Élet könyvei”-nek 2. száma április elején jelenik meg.

FORUM

A „Középiskolások“ és a Prohászka kör.*)

Úgy gondolom, hogy ezen cikk valótlan és eltorzított tényállásokkal teli sorait a legjobban egy diák tudná megcáfolni. Csak igazságot írok: mindent úgy, ahogy van.

Mindenekelőtt talán a legmeggyőzőbb példát hozom föl arra nézve, hogy az ideológiai tisztázódás, a problémák fölismerése, az elradikalizálódási folyamat még korántsem olyan erős, mindent elsősorú energiájú, amint azt a füzet állítja: a losonci gimnázium VIII. osztályában — 43 tanuló közül — talán 4–5-nek van problémája, az alsóbb osztályok pedig még ennyit sem produkáltak*. Mindezt azért hozom föl, hogy megállapíthassa a cikkíró: ott, ahol nincs ki előtt és nincs mit elködni, ledorongolni, elfojtani, ott nem lehet reakció sem. (Különösen ott nem, ahol marxista akció sem volt!). Esetleges félreértések elkerülése végett meg kell állapítanom, hogy ezen érdektelenség, szürke nemtörődomség okai elsősorban külső körülmények eredményei (iskola, polgári társadalom), melyek kritikájában a füzettel megegyezve én is egyetértek. Szubjektív okai között pedig az játszik nagy szerepet, hogy a diák maga keres és talál kielézési lehetőséget. Ebben társadalmi bőségesen nyújt alkalmat neki. (Sporthirlap, tánciskola stb.). A hangsúly tehát azon van, hogy problémák elnyomásáról vagy elferdítéséről nem lehet szó ott, ahol azok vagy nincsenek meg, vagy ha megvannak, azok megvitatása üres frázisok hangoztatásában merül ki (az önképzőköri „szocialisták” pl. rendesen bank-, vagy földbirtokos fiúk, akiknek iskolán kívül élete még a relatív, osztályhelyzetüktől mentes, objektivitást sem engedni föltételezni!).

Azt írja a cikkíró, hogy a Pr. körök mozgalma osztályhelyzetének megfelelő ideológiát alkotott, melyet a „gátlásokkal teli korlátolt” középosztálybeli katolikus diákifjuság kritikátlanul elfogadott. Nos, a dolog nem így áll: ez amolyan tipikus marxista megállapítás. A középiskolás diákság prohászka része természetesen természetesen osztályhelyzetéből indult ki: annak társadalmi visszasságait és szociális lerongyolódását, pauperizálódását érezte először. Ez a pozitív fény ejtette gondolkodóba. Kérdem most már, lélektanilag lehetséges az, hogy valaki egy magacsínálta, illuzórikus ideológia köd-fátyla mögé meneküljön akkor, amikor érzi, hogy lába alatt bizonytalan a talaj. Aligha. De igenis, a prohászka középiskolás nem állt meg egy kétségtelenül negatív megállapítás után: a társadalom rossz, tehát újra van szükség, hanem pozitív szociális programot állapított meg. Ezért van állásfoglalása a szociális kérdésben, azért van radikális frazeológiája. És ez az a pont, ahol utaink kettéválnak: a kritika

*) Már kétszer is foglalkoztunk a Középiskolások c. füzettel. A felvetett kérdéshez a diákság köréből is kaptunk több hozzászólást. Egyik fiatal és tehetséges olvasónk hozzászólását leközöljük, mint a diákság egy tekintélyes részének az állásfoglalását. (Szerk.)

dolgában megegyezhetünk, de, ahol a pozitív elgondolások realizálására gondolunk, ott világnézetünk, ideológiánk eről determinálnak bennünket. Ebben pedig, ugyebár, különbözünk?

További vád: a meglévő, speciális diákproblémákkal a Pr. kör nem foglalkozik. Az igaz, hogy problémák vannak, mert az új idő ugylátszik csak új diákot termelt, de új iskolát, új nevelőt nem. Tehát, direkt az iskolával, a pedagógiával, a diáktársadalommal kapcsolatban a problémák — akár kollektívek, akár egyéni kérdések — *teoretice* léteznek. De ezeket a problémákat nem diákok, hanem az iskolán kívülállók ismerték föl és tudatosítják most őket — a diákságban. A megjárt uton már könnyű problémát találni! Ismétlem: ezen kérdések a diákság tulnyomó többsége előtt még ma is csak körvonalaiiban ismeretesek. Elég erre vonatkozólag csak az ideológiailag tisztázódottnak elismert losonci diákságra hivatkozni! Ismeretlen, vagy föl nem ismert problémát pedig nem lehet tárgyalni. E téren még csak a kezdet kezdetén vagyunk.

Mindaz azonban nem támasztja alá a cikk író azon megállapítását, hogy a Pr. kör nem *engedi* megtalálni a problémák fölismeréséhez vezető utat. Nos, a Pr. kör sohasem köt senkit, senkinek sem mondta még: neked ezt, neked azt *kell* látnod, mert elkárhozol, ha mást és más módon látsz meg, mint ahogy én akarom. A Pr. kör közvetlen célja az individuális képzés, mert csak úgy lehet aktív tömegmozgalom. De ebben az egyén nem ismer korlátot s amit szubjektíve igaznak látott azt az igazságnak tarthatja. De addig a pontig, amíg a diák problémákat láthat, hosszú út vezet. Fejlődés. A fejlődésben pedig fokozatosság van: mindenről kell, hogy fogalma legyen, ha összképet akar nyerni. Ezért van létjogosultsága a „Katólicizmus és szociáldemokrácia” c. előadásoknak is. Ez nem energiapazarlás: ez tudományos módszer, amely mellett a mindennap hűsvér problémái is megoldhatók. Ez nem befutás egy zártkörű témakörbe.

A következő bölcs megállapítás: a Pr. kör elvezeti az ifjút a tisztázódás útvjáról — tehát elvágja előle a fejlődés lehetőségét — és a szegénydiákság útvjába is akadályokat gördít. Kérdem: mi ez a *tisztázódás*? Ha ideológiai szempontú, akkor értem a cikkíró aggodalmát (még nem-materialisták is léteznek a világon!), de ha az iskolakérdés és a diákproblémák fölismerését érti alatta, akkor — hazug és rosszakaratú. Vagy talán a tisztázódás, a haladás, a fejlődés csak a baloldali privilégiuma, mi szegény, gátlásokkal teli, nyárspolgárt-ivadékok csak meneküljünk önmagunk és a reális világ elől a konzervativizmus sötétségébe?! Nem: a feltételek nálunk éppen úgy adva vannak, mint a cikkírónál! (Félek azonban, hogy ez bizonyos szempontból önnek nem tetszik. Ez a gátlás!) Másik vádja, hogy a szegénydiákok útvjába akadályokat gördít a Pr. kör, nevetséges és csak légbőlkapott.

Én nem félttem a Pr. kört: munkája jelentős és tartós. Ezt rajta kívülálló tényezők ismerik el. S minden középtanulónak azt kívánom, hogy ismerje meg a Pr. kör *igazi* arcát s ne az ilyen rútúl elferdítettet!

(Losonc.)

Schleicher Pál VIII. o. t.

Az államnak fermészettől fogva kötelessége minden alattvalójáról gondoskodni.

XIII. Leo.

S Z E M L E

Lapunk más helyén (A borítólapon 2. old.) jeleztük, hogy lapunk új kiadót kapott a **Sajó-Vidék kiadóvállalat** személyében s utaltunk arra is, hogy a szlovensz-kói magyar kat. sajtó egységesítése és erősítése érdekében a jövőben bővített 64 oldalas terjedelemben az **Új Élet és Világosság** összevonva fog megjelenni. Az új formában a Világosság szerkesztői gárdájával az élén egy **Világosság c. pedagógiai rovatunk** lesz. Ezt a pedagógiai rovatot jövő számunktól kezdve nyitjuk meg, a Világosság előfizetői azonban már februári számukat is megkapják. — Itt jegyezzük meg, hogy az Új Élet a jövőben pontosan minden hónap 15-én jelenik meg.

Róma szava

A katolikus Egyháztól távol állók sokszor nagyobbra és közvetlenebb hatásúra értékelik földi vonatkozásokban a pápa hatalmát, mint amilyen az tényleg. Ha nem rosszakarat, akkor eme téves értékelés hallatja néha még ma is azt a naiv kérdést, hogy *„miért nem akadályozta meg a pápa a világháborút?”* Mintha a pápának csak egy villanyos gombot kellene megnyomnia és erre az összes hadviselők világszerte *egyszerre* letennék a fegyvert és a háború megszűnne?! (Mert ha nem *mind* és nem *egyszerre* tennék le a fegyvert, ez a háború kérdését még meg nem oldaná, sőt komplikálná!) — A keresztény etikában általában elfogadott elv, hogy jogtalanul fegyveresen megtámadni senkit sem szabad, sem egyént, sem csoportot, vagy nemzetet, hogy azonban jogainkért és még inkább a reánk bízottak jogaiért szükség esetén igenis foghatunk fegyvert. A világháborúban pedig a hadviselőknek több, mint 999 ezreléke minden oldalon meg volt győződve, hogy nemzete jogos védelmére, kötelességszerűen száll fegyverbe. Hogy a hadviselő felek között melyiknek van igaza, ezt ember objektív pontossággal

oly komplikált esetekben, amilyen a modern háború, el nem döntheti. Egyaránt saját lelkiismeretének leg súlyosabb sérelmét látta volna a hívő francia, német, belga, stb., ha a pápa azt kívánta volna tőle, hogy ne harcoljon hazájáért és ily pápai szózat, ha lett volna is a háborús cenzura idején mód annak kihirdetésére, süketfülekre is talált volna. — Igenis, a pápaság megakadályozta volna a háborút, ha a világhatalmak vezetői és közvéleménye magáévá tette volna azon elveket, melyek a krisztusi erkölcsstanban le vannak rakva és melyeket a XIX. és kezdődő XX. század tévtanai ellen a pápák hirdettek. Ilyenek: az állam és nemzet nem abszolút öncél, hanem saját állampolgárai és más államok iránt ép úgy alá van rendelve az erkölcsi törvényeknek, nevezetesen a jogtisztelet törvényének, mint bármely magánember. Egyes államok sem tehetnek jogosan olyant, ami a nagy emberi közösségnek kárára, más nemzetek jogainak csorbítására van. A politikai és gazdasági tevékenység nem független az erkölcsről, hanem alá van rendelve, annak; nevezetesen az igazságosság és szeretet törvényeinek. Az egyéni érdek alá van rendelve a közérdeknek. A

fegyverkezés világszerte csökken- tendő másképp szintúgy végzet- szerűen háborúra vezet. Ha nem- zeteközi ellentétek merülnek fel, azok nem fegyveresen, hanem nemzet- közi békebíróóságok útján békésen intézendők el. Ilyen és hasonló vezérelvek szinte túlárado gazdag- ságban találhatók IX. Pius, XIII. Leo, X. Pius pápák nyilatkozataiban már jóval a világháború előtt. Ha a világ hatalmasai, a világközvé- lemény irányítói ez elveket az elmúlt évtizedek folyamán magukévá tették volna, akkor, de csakis akkor: nem került volna világháborúra a sor, akkor a papság elejét vette volna, megakadályozta volna a háborút. De a világ e tanításokra nem figyelt. Imperializmusában, macchiavellizmusában, materialista célkittűzésében azonban el nem kerülhette a világháborút. A háború közepette a pápa nem tehetett egyebet, mint figyelmeztelhette a hadviselőket vezetőit újra és újra fenyegetéssel és hozzájuk hasonló igaz- ságokra. (V. ö. „XV. Benedek pápa és a világbéke” c. munkámat. Budapest, Sz.-István-T., 1918.). A pápai diplomácia is emberfelettlit fáradozott a világháború megszü- netéséért. A háborús pszichózis, vagy háborús érdekeltség azonban mind- erre vajmi kevésbet hallgatott. Se- besült hadifoglyok kicserélésén, hadiínségesek és hadifoglyok segé- lyezésén, egyes legsúlyosabb nem- zeteközi atrocitások korlátozásán alig terjedhetett túl a világháború folyamán a pápai diplomácia nyil- tan elkönnyelhető eredménye. A pápai békeközvetítő kezdeménye- zések azonban már süket fülekre találtak. — A helyzet ily mérlege- lésénél manapság elég örvendetes epizód, bizonyos haladás, hogy a pápa közvetítésére a most hábo- ruskodó *Bolivia és Paraguay leg- alább karácsony ünnepére belement a fegyverszünetbe.*

Pfeiffer Miklós dr.

Ifjúsági kérdések

A prágai katolikus főisko- lások tiltakoznak D é r e r reformtervezete ellen. Az alul- irott egyesületekben csoportosult prágai katolikus főiskolásság a leg- határozottabban tiltakozik a nem- zetművelődési- és iskolaügyi mi- niszterium reformtervezetének meg- valósítása ellen, amely gyökerében támadja meg az Egyháznak fel nem adható jogát az ifjúság val- lásos nevelésére.

A katolikus főiskolásság nemzeti különbség nélkül felismert feladatát a katolikus akcióban és Isten se- gítségével, az egyházi főhatóság vezetésével sikeresen fog dolgozni a csehszlovák köztársaságban a keresztény, katolikus érzés és gon- dolat érvényrejuttatásán.

Prága, 1933. február 3.

Česká Liga Akademická (A prágai cseh katolikus akademikusok egyesülete.) — Prágai Prohászká-Kör (A prágai magyar kat. akademikusok egyesülete.) — Považan, Klub lid. Akademikov. (A pra- gai szlovák kat. akademikusok egyesülete. — Academia (A német kat. akademikusok egyesülete.) — Spolek greckokat. študentu v Praze (A görögkat. főiskolások egyesülete) — To varišstvo ukrajinských kat. študentu v Praze (Az ukrán kato- likus főiskolások egyesülete.)

A csehszlovákiai magyar ifjúság országos vezetői és egy- házimegyei moderátorai Pozsony- ban febr. 9-én Bubnics püspök úr vezetésével értekezletet tartottak. A megbeszélés fontosságát emell, hogy ez a kisebbségi magyar kato- likus akció megindulását jelenti. Az összejövetel legfontosabb esemé- nye volt Bubnics püspök úr nyil- latkozata, melyben kijelentette, hogy a szlovenszki katolikus akció a püspöki kar vezetése alatt (mely- nek részéről Bubnics püspök úr van megbizva a Kat. Akció irányításá- val) három egymástól független csoportban szerveződik **nemzeti- ségek szerint** (magyar, szlovák, német). A püspöki karnak ezen

Nyilatkozat.

Tekintettel arra, hogy a „Magyar Írás” szlovenszkói folyóirat szerkesztőségének főbb izben bejelentettem a lap főmunkatársainak sorából való kilépésemet, de ezt a szerkesztőség figyelemre nem méltatta, ez utón közlöm a magyar nyilvánossággal, hogy a „Magyar Írassal” ebeli kapcsolatomat megszakítottam, mivel annak szellemével, sem irodalompolitikai irányával nem érthetek egyet s irányításába pedig nem folyhattam bele.

Királyhelméc, 1933. február hó.

Mécs László.

nagyfőntosságú határozatát az egész magyar katolikus társadalom nevében üdvözzöljük. Éveken keresztül tapasztaltuk, hogy minden olyan kezdeményezés, melyben a magyar vagy a német csoport a szlováknak függvénye volt, csődöt mondott. Az új intézkedésben a Kat. Akció életképességének az alapját látjuk. Szervezetileg a magyar Katolikus Akció élén az országos tanács áll, mely a Kat. Akció egyes szekcióinak (Ifjusági, Irodalmi, sajtó, nőmozgalmi, társadalmi stb.) vezetőiből áll. Az ifjusági megbeszélés alkalmával Bubnics püspök úr az ifjusági szekció vezetőinek átadta a püspöki kar megbízását. Eszerint az ifjusági titkárság élén Szylaba Emil dr. áll, főtitkára pedig Hladik Ágoston. A főiskolás ifjuság országos moderátora Pfeiffer Miklós dr., a középiskolás ifjuságé Biró Lucian, a falusi ifjuságé pedig Kovács Gyula. A munkás ifjuság megszervezése a jövő programja. A magunk részéről különös örömmel regisztrálhatjuk, hogy a Püspöki Kar a főiskolás és főiskolát végzett fiatalok kat. akciója keretében a Prohászka Kört jelölte meg, melynek képviselőjében Rády Elemér, orsz. elnök az összejevetelen részt is vett. Pfeiffer Miklós dr.-t, a ml lelkes egyházi tanácsadónkat most már mint hivatalosan kinevezett főiskolás lelkipásztort is üdvözzöljük. Külön köszöne-

tünket fejezzük ki a Nm. Püspöki Karnak, hogy a főiskolás moderátor kinevezésénél a főiskolás ifjuság egyhangú kívánalmát Pfeiffer dr. kinevezésénél tekintetbe vette.

A varsói kat. főiskolások Vox Universitatis című folyóirata írja: Minden társadalmi osztály érdekében akarunk dolgozni és a szeretet és igazságosság atmoszfériájában egy magasabb életnivóra akarjuk emelni őket.

Nemzetközi katolikus diákokthon működik nyolcesztendeje Párisban. A diákokthon feladatának tekinti a francia és a külföldi kat. diákság között lelki kapcsolatot teremteni. Hetenként két előadás is van az otthonban s minden második vasárnap kirándulásokat rendeznek Páris környékének a megismerésére. Az otthon címe: Foyer International des Etudiants Catholiques, 36, avenue du Parc-Montsouris, Paris (XIV-e).

„Svoradov” A pozsonyi kat. főiskolások Internátusának, a Svoradovnak nemrég megjelent folyóiratának első számában két értékes és érdekes cikket találunk. A legaktuálisabb témát Msgr. Filkorn Jenő „Unionisztikus kísérletek” c. cikke vetette fel, melyben a Krisztusi akarat megvalósulásának az „egy akol egy pásztor” elvének eddigi eredményeit ismertette. A

cikk gondolatmenete a következő: Még a nem katolikusok táborában is észre lehet venni azokat a törekvéseket, melyek odairányulnak, hogy „mindnyájan egyek legyünk”. A világháború, mely vallási téren oly nagy rombolást vitt véghez, az új társadalmi viszonyok kialakításával szorosabb érintkezésre kényszerítette a keresztényeket és megérlelődött a jelszó: egyesülni a bolsevizmus és ateizmus ellen! Az unionisztikus törekvések történelmi fejlődésének minden oldalra kiterjeszkedő megrajzolása után megállapítja a cikkíró, hogy ez az unionisztikus megmozdulás tulajdonképpen egy világmegmozdulás volt, mely nemcsak a katolikusoknak, de a többi keresztényeknek is legfőbb vágya. Mivel azonban a protestánsok a kérdésnek csak a praktikus, szociális oldalát (stockholmi kongresszus) nézik s a katolikusok teológiailag alapon akarják megoldani, a közös alap hiánya miatt az unionisztikus kísérletek egyenlőre holtpontra jutottak. — A másik érdekes cikk dr. Valerij Vilinskijnek, a brünni egyetem docensének: „Szlovénia és Oroszország” c. cikke. A két ország kulturális és gazdasági kölcsönös megismerésének lehetőségeit tárgyalja s rámutat arra a helytelen propagandára, mely Szlovénia Oroszország előtt csak a szép varrottasokban és a szlovák kerámia keretében mutatja be, egy szóval, mint múzeumba illő tárgyat mutatja be. (Mintha csak a magyarországi helytelen idegentcsábító propagandájáról olvasnánk. Mezőkövesd, Alföld, betyár, paprikás csirke, gulyás, cigányzene stb.)

A folyóirat nivója nagyot emelkedett. (m. j.)

Szociális — Gazdasági — kulturális kérdések.

Apponyi Albert halálhírére kaptuk közvetlenül lapzárta előtt. Meghatottan és könnyes szemmel írjuk ezeket a sorokat, mellyel a kisebbségi magyar katolikus fiatalok mély gyászát akarjuk tolmácsolni. Lelkünkben ott állunk mi is nagy magyar és katolikus államférfi ravatalánál s e sorokkal tesszük le koporsója elé részvétünk koszorúját. Bátor, igazságot kereső s a tudás és becsület fegyverével harcoló alakja itt áll előttünk s úgy érezzük, hogy eszményi alakja hosszú esztendőknél keresztül példakép lesz előttünk, fiatal magyar katolikusok előtt, midőn harcolni indulunk az eszmék porondjára.

A katolikus főpap megtanoríthatatlan és bátor alakját üdvözöljük Brauer dr. zágrábi püspök személyében, aki visszaadta a királyi kitüntetést inkább, mintsem eltűnjön olyan sérelmeket, melyek az egyház függetlenségét és tekintélyét veszélyeztetik. Midőn királyi ukáz alapján a rendőrség házkutatást tartott nála átnyújtotta nekik a királyi kitüntetést, mert nem tartotta összeegyeztethetőnek, hogy annak a kitüntetését viselje, aki szabadságát, függetlenségét támadja meg. Micsoda nagyszerű példát mutatott ez az ősz főpap a vad szerb Balkánon, azoknak a szalon-katolikusoknak, akik pillanatnyi kis egyéni kedvezményekért, odadobott kis konckokért gondosan keresik a mindenkori kormányok kegyeit, alázasos hajlongások közepette türik el a legnagyobb sérelmeket Egyházunkon. Brauer püspök alakja milyen magasan áll ezek fölött s úgy érezzük, hogy az apostolok bátorsága sugárzik ki alakjából.

A humanizmus köntösébe bujtott elnemzetlenítésről számol be a Kárpáti Magyar Hírlap febr. 15.-i számának a vezércikke. Arról a gyermekakción, melyet a csehszl. vöröskereszt végez s melynek eredménye, hogy száz meg száz magyar lelencgyereket deportálnak Cseh- és Morvaországba, ahol magyar anyanyelvüket teljesen elfelejtik s beleolvadnak a cseh proletariátus tömegébe. Nem állott még módunkban pontos adatokat szereznünk ennek az akciónak eredményeiről. De ha a K. M. H. híradása megfelelő a valóságnak, úgy elsősorban nekünk, kik a természetjog alapján állunk kell felemelnünk tiltakozó szavunkat a humanizmus megcsúfolása ellen és köve-

Figyelem!!!

Jövő számunkban kezdjük el Málnasi Ödön dr. nagyszerű összefoglaló tanulmányának, „A pszichológiai és pedagógiai új útját”-nak a közlését.

telünk, „hogyminden apátlan és anyátlan gyermek a saját szülőföldjén neveltesse, nemzetiségének szellemében és nyelvében, mert ahány gyermeket kislólnak fölünk, annyivel gyöngítik amagyar nemzetet.“ Minden akció, mely ezzel ellentétben van csak álhumanizmus és megsértése a természetjognak.

Bukovinában, 80.000 német lakos közül 62.000 katolikus, akik 111 községben szétszórva élnek. A 62.000 német katolikuskak csak 16 német papja van, akik nem tudják az egész lakosság hit-tanítását ellátni. Hogy a németiség a katekizmust mégis saját anyanyelvén tanulhassa, a kat. papság tanítónöket képez ki, akik faluról-falura menve a gyerekeket saját anyanyelvükön fogják a hit-tanra tanítani. — Hasonló intézményekre nálunk is szükség volna. Rengeteg olyan helyiségünk van, ahol a hivatalos statisztika szerint a magyarság arányszáma nem haladja meg a 20 százalékot. Ezekben a községekben és városokban csak ritka esetben történik a hittantanítás a gyermekek anyanyelvén. Pedig az Úr Jézus nem ezt mondta, hogy terjesszék az Evangeliumot minden nemzetnél, mely eléri a lakosság 20 százalékát!

A Töke világából. A kolozsvári Majláth Kör szociális füzeteiből vesszük az alábbi adatokat annak bizonyítására, hogy a kapitalizmus világában (melyet még a mi sorainkban is egyesek szeretnek védeni) milyen szellem uralkodik; milyen hatalmas haszonra dolgoznak, ugyanakkor pedig a munkásság egy része éhbérért dolgozik, vagy mint munkanélküli kénytelen csavarogni.

	előállítási ár márkában	eladási ár márkában
izzólámpa	0'10	1'50
porszívó	45'—	200'—
gramafon	12'—	120'—
gramafonlemez	0'35	1'50

Az „**Osram**“ izzólámpavállalat megvásárolt egy örökéő szabadalmat és megsemmisítette. A fontos az üzlet és a nyereség s nem a fogyasztótömeg érdeke. **Finger** bécsi tanár egyik előadásban mondta, hogy a salvarsan kilogrammjának előállítási ára 200 márka, a gyár a gyógyszerárnak 8000 márkáért adja azzal a meghagyással, hogy ez 16.000 márkáért köteles továbbbitani. Tehát az előállítási és eladási ár között 8.000 százalék van. Ilyen a kapitalizmus a közjó szolgálatában.

Jansen utrechtí érsek felhívást bocsátott ki, (Karitas kereszteshadjárat), amelyben felszólítja a társadalmata a nyomor leküzdésére. Akciójának eredményeképpen rövid idő alatt 2.000.000 márka gyűlt össze.

A kassai Urak Kongregációja lélekemelő szép ünnepély keretében ünnepelte meg fennállásának tíz eszfendős évfordulóját **Csárszky József** püspök úr házikápolnájában megtartott Te Deum után a püspöki aula nagytermében megtartott diszgyűlésen **Csárszky** püspök úr mondott ünnepi beszédet, melyben a kongregáció feladatát ismertette s rámutatott, hogy a jubiláló kongregáció feladatát a tíz eszfendő alatt bátran teljesítette. — **Nemes József** a nagy gonddal összeállított „tíz éves történet“-et ismertette, **Duke Ede** üdvözló szavai és **Dr. Radványi Géza** világi elnök beszéde után **Csárszky** püspök úr: **A legközelebbi tíz évre Istennel előre! szavakkal az ünnepi ülést berekesztette,**

A bünözés elterjedése ellen leg-hatásosabb fegyver — a vallásos nevelés. Az Egyesült Államokban a bünözök száma hasonlíthatatlanul nagyobb mint Európában. E jelenség okainak kutatásával számos tudományos intézet foglalkozik. A legújabb kutatások folyamán statisztikát készítettek arról, hogy a bünözök milyen iskolából kerültek ki. New-York államról, a Sing-Sing fegyházban végzett adatgyűjtés kimutatta, hogy 1931. május 1 és 1932. május 1. közötti időben a bünözök közül 794 állami iskolát, 119 katolikus felekezeti iskolát végzett, a két szám közötti arány tehát 1:8. Az összehasonlításból helyesen arra következtettek, hogy az állami iskolát végzett növendékek nagyobb bünözési aránya feltétlenül arra vezethető vissza, hogy az állami iskolákban nem kötelező a hittan. A Sing-Sing fegyház egyik vezetője a legutóbbi amerikai nevelésügyi kongresszuson rámutatott arra, hogy az állami iskolákban a tanulók jellemének fejlődésére milyen kevés gondot fordítanak.

A kat. Irodalmi Szövetséget a Sajó-Vidék kiadóvállalat fáradhatatlan munkája révén sikerült tető alá hozni. Febr. 10-én kb. 40 író, szerkesztő és hírlapíró részvételével a pozsonyi kat. Kör nagytermében formálisan is megalakult **Csehszlovákiai Magyar Katolikus „Szt. Pál“ Irodalmi Szövetség** néven. A mindvégig lelkes hangú összejövetelt **Jessenák Gábor** prepost-kanonok, mint korelnök vezette. **Kovács Gyula** bevezető előadásában ismertette a Szövetség fontos magyar katolikus kulturmisszióját. A Szövetség feladata a toll és a sajtó fegyverével beállítani a katolikus akció szolgálatába. **Potocsny József** ismertette a szövetség alapszabálytervezetét, melynek elfogadása után az elnök a

szövetséget megalakulnak nyilvánította. Ezután a jelenlevők egyhangulag megválasztották a szövetség ideiglenes tisztikarát. E szerint: Elnökök: 1.) Pfeiffer Miklós dr., 2.) Letocha József, Főtiszt: Rády Elemér, Orsz. igazgató: Potocsny József, Jegyzők: Fejes János és Risnyovszky Endre, Országos választmány: Bíró Lucián, Bartha Béla, Kovács Gyula, Rácz Pál, Dinyenyés Károly, Havas Vilmos, Esterházy Lujza, Schalkház Sára. A szövetség egyelőre négy szakosztályt állított fel a köv. vezetőséggel: Irodalmi: Mécs László és Tamás Lajos, Tudományos: Wick Béla dr és Alapy Gyula dr., Hírlapiírói: Forgách Géza és Reinel János dr., Hitbuzgalmi: Király József és Hladik Ágoston. Ezenkívül az ideiglenes tisztikar kapott megbízást egy művészeti szakosztály felállítására. Az alakuló gyűlés táviratilag üdvözölte a prágai nuncius révén a Szent Atyát és Bubicns püspök úr, a Kat. akció vezetője révén a püspöki kart. A szövetség, mely a püspöki kar fővédnöksége alatt áll, első disztagjait is megválasztotta Dr Takács Menyhért, dr. Koperniczky Ferenc, dr. Privitzky Gyula dr. Franciscy Lajos dr. Kőhegyi József, Tyukoss Ev. János, Haiczl Kálmán dr. és dr. Szyllaba Emil. Az alakuló gyűlés Pfeifer Miklós dr. zárószavaival ért véget.

Húsz esztendő a Magyar Kultúra.

Húsz évvel ezelőtt, 1913-ban jelent meg először a Magyar Kultúra. Egy új történelmi korszak küszöbén és a világ borzalom vérözönzivatárának előestéjén. Amikor még a liberalizmus fényében furdótt a magyar glóbusz és tedspétsébe, hitközönybe fült a katolikus élniakarás akkor öntötték ki az Apostol-nyomda gépei először a Magyar Kulturát. Az azóta eltelt két évtized: a magyar katolicizmus renaissancea volt és ennek a renaissance-nak volt legtevékenyebb előmozdítója a Magyar kultúra, amely mögött az intrazigens katolikusok szellemi vezére: P. Bangha Béla állott, amelynek hasábjain szövögették a katolikus sajtóvállalat tervét, amelynek befűserge szoritotta sarokba a felületes frazeológiai hősöket és szerzett közmegebecsülést a Jézus-társasága számára. Ki tudná elsorolni: mennyi jót épített és mennyi galád szándék véghez vitelét akadályozta meg a Magyar Kultúra. A manréza mozgalom felkarolása a lelki gyakorlatos mozgalom kiszélesítése, a katolikus öntudat felélesztése, a katolikus szellemi intelligencia összekovácsolása, a katolikus akció megalapítása mind-mind e folyóirat iniciatívából fakadtak.

A húsz éves Magyar Kultúra ma hatalom a magyar közvéleményben. Legelterjedtebb tudományos folyóiratunk egyike, amelynek tizezernyi példányszámával, megsokszorosodó olvasótáborával ma minden magyar politikusnak számolni kell.

A huszadik évfolyamába lépett Magyar Kultúra új köntösben lépett olvásótáborába. A dogma fegyelmeinek, a katolicizmus világa végtelenségének szimbólumait hordozza homlokán. Ez a fegyelem és az a széles horizontális juttatta díadalra, húsz évnyi erős munkára a Magyar Kulturát, — ez vezeteti továbbra is az Istenország munkálatában. Mi, a fiatal magyar katolikus generáció üdvözljük a húszesztendő fegyvertársat.

CZ. J.

Hock János.

A tékozló fiu megtért atyjához. A hetvenhárom éves ősz Hock János hosszú évek után hazajött Magyarországra. Az Atya: a hazai föld szeretettel ölelte keblére a Tékozló Fiut, aki őszinte bánattal, síruva kért tőle bocsánatot. Az Atya megbocsátott neki és már kitérte eléje karját, amikor a hazatérő könnyelábadt szeme megpihent — mint a visszatérő fecske az első hazai rögön — azon a bizonyos gémeskuton volt a hegyeshalmi határ előtt, ami már annyi sok hazatérőt elágyított.

Az Atya megbocsátott, az ő idősebb fia pedig irigykedék rá: a magyar közvélemény felháborodott. Hírlapi cikkek, cinikus megjegyzések, bosszú után lihegő hangok követelték a megtorlást. Igen Hock János vétkezett, de megbánta tettét és bátran, emelt fővel állt bírái elé. Vállalta tettei következményeit. A felháborodottak közül sokan vannak, akik naponta imádkozzák: "... miképen mi is megbocsátunk..." de úgy látszik csak gépiesen, mert értelmét: a maradéknélküli keresztény megbocsátó szeretetet nem tudják alkalmazni. Miért fáj egyeseknek, hogy egy hetvenhárom éves tehetetlen aggasztást hazahajtott a magyar föld olthatatlan nosztológiája? Garami és Buchinger hazatérése talán becsületesebb, mikor tarsolyukban ott volt a mentességlevél, amit pártjuk a kormánytól folytatott parlamentmögötti lepaktlása biztosított nekik? Akkoriban mégsem volt ilyen nagy felzúdulás!

Lehet, hogy ugyanazzal a vonattal, amelyik ezt az őszhajú papot hozta, mások is érkeztek, az első osztály vörös bársonyán szélesen terpeszkedő hangversztusú vészérgazgatók, monoklis, „konstruktív“ nagyságok, akik egy végzett vaduzi holdingalapítás után szívják jól-

megérdemelt havannájukat és fogadják a vámör feszes tisztelgését azzal a bizonyos pöffeteg fejbiccentéssel, ami azt jelenti, hogy már Hegyeshalmon innen vagyunk. Milyen különbség: azt a magábaroskadt, a hazatérés örömei medifaló aggastyánt meg két dekativ veszi őrizetbe és a közvélemény felhorkan jötén. Miért? Talán az az egyszerű fekete reverenda a súlyosbító körülmény? Lehet, hogy sokak személyében az. Pedig Csernoch hercegprímás írásban erősítette meg, hogy mint katolikus pap korrekt, semmiféle kifogás alá nem esik. De hamar elfelejtették már az ő gyújtó böjti prédikációt, amely egész városokat tudott lázba hozni; az ő gyönyörű imakönyvét, amelyet annyian használnak és hogy ő is tudott ám „konstruktív” hőnyveket írni a „hazafias ítálság számára.”

Több keresztényi megértő szeretetet a visszatért Tékozoló Fiu iránt, aki tizen- négy keserves esztendő alatt, mikor a dísznök mósélékából étkezett az „egyedül hallgatom” mihori hangulatában hányszor, de hányszor gondolt arra a boldog pillanatra, amikor majdan megláthatja hazája földjét.

Napirendre kell térni a „szenzáció” felett, mert semmi sem történt, csak Krisztus mélységesen szép példabeszéde ki tudja hányadszor újra megismétlődött: a Tékozoló Fiu hazatért, meghalt vala és föltámadott, elveszett vala és meg a litarott.

Pfeiffer László.

A P. M. H.-ból vesszük át a hírt, hogy a lengyel hivatalos körök hevesen támadják a Lengyelországban működő „Pro Russia” vatikáni bizottságot, melynek élén a Herbigny francia érsek áll és amely a keleti szláv népek, különösen az oroszok az Egyházba való visszavezetését tűzte ki célul. A sovinszta politikai körök nem jó szemmel nézik a vatikáni bizottság működését, mert keleti Lengyelországban egy új ritust akar meggyökereztetni, mely a keleti szláv egyház szertartásához való közeledést jelentí és bizantinus ritusnak nevezik. A vatikáni bizottság a működésében úgy a lengyel kormány, mint az egyházi érzületű lengyel körök a lengyeliség sérelmét látják a keleti szláv nemzetek javára, amelyekkel szemben a lengyeliség éles nemzeti küzdelmet folytat, hogy teljes nemzeti jellegű államát kiépíthesse.

A varsói hivatalos Gazeta Polska szenzációs „leleplezéssel” áll elő, melynek célja nyilvánvalóan a vatikáni bizottság működésének megnehezítése. A lengyel hivatalos kormánylap ugyanis azt állítja, hogy a Herbigny érsek személyi titkára, aki egyúttal a vatikáni bizottság állandó munkatársa is, egy Deibner nevű orosz pap, aki a bolsevista G. P. U. javára kémkedik.

Eddig a hír. Ime; mire képes a sovinszizmus! Lehetetlen, szenzációs híreket közölni, csak hogy a vatikáni bizottságot megakadályozza „destruktív” munkájában. És mi a bünye ennek a bizottságnak?

Az, hogy egyforma nemzetiségi mértékkel mer mérni, mert az ukrán és az orosz kisebbségnek is meg akarja adni azt a legegyszerűbb jogát, hogy saját nyelvén hallgathassa az Isten igéjét. Azt hiába fogja várni a lengyel kormány a Vatikántól, hogy saját rövidlátó, sovinszta politikája szolgálatába álljon. A lengyelek úgy látszik azt gondolják, hogy az Egyház pusztán ő értük van. Ehhez jó adag korlátoltság kell.

Ez az újabb eset is fényes bizonyítéka annak a ténynek — amit az 1932-es bécsi kisebbségi kongresszus is bizonyított — hogy az Egyház milyen bátor védője a kisebbségek jogainak.

HAUCK hamburgi érsek egyik beszédéből vesszük át a köv. sorokat: „Az isteni go-áviselés szándéka lehet, hogy éppen a bolsevizmus által törje le rólunk az avultat és rozsdást. S ha majd a bolsevizmus ezt a feladatát betöltötte, akkor fogja újból feltámasztást ünnepelni az »anima naturaliter christiana«. Legjobb fegyverek a bolsevizmus ellen: a vallás erősebb jogvédelme, keresztény államvezetés, a hívek alapos oktatása a kat. akció útján és a kat. sajtó terjesztése, főleg pedig a pápai körlevelek szociális irányelveinek követése.”

Könyvek — irások:

H. BORDEAUX: Tuilette, Bp. Szt. István Társulat, 1932. H. Bordeaux most magyarra fordított regényében egy háborús leány életutját rajzolta meg. Tuilette egy élni mulatni vágyó anya közelében és szívében a háborúban elhunyt atyja emlékével ideális női alak. Az egész mese-szöveg érdekes, az alakok élők s csak hálásak lehetünk, hogy a szt. István társulat a magyar olvasóközönségnek is lehetővé tette a könyv olvasását. A fordítás Kendeffi Katinka ügyes munkája. K. P.

RACHMANOVA ALEXANDRA: Ehen im rotem Sturm, Tagebuch einer Russischen Frau, VI. A. Pustet, Salzburg, 1932. Rachmanova első könyvéről (Studenten, Liebe, Tschecha und Tod) már szóltunk az U. É. hasábjain. Most a közelmúltban megjelent naplójegyzeteinek folytatása. Az író nő nem történeti vázlatot akar nyújtani, hanem konkrét élményeinek naplószerű feljegyzéseit adja. És ez az előadasmód közvetlenségénél fogva sokkal jobban érzékelteti s szovjet egész szemléletét. Élethűen jelennek meg a szovjet kizsákmányoltjai, az éhező proletárok, a kihízott szovjet népbiztosok, a komсомолcka, a szovjet fiatalság és az új rendszer más típusai. Megelevenedik előttünk a szovjet egész harci taktikája, a szellemi harc, mely az egyéni szabadság teljes elnyomására törekszik. Egészben véve érdekes és értékes könyv, melyben egy finom nő lélek szeizmográfián figyelhetjük meg az új rendszer nagy és bűnös kilengéseit. Reméljük, hogy Rachmanova nagyszerű naplójegyzetei a közeljövőben magyar fordításban is megjelennek. R.E.

Dr. ERDÉLYI LÁSZLÓ: A magyar lo-
vagkor társadalmi és művelődése 1205-
1526-ig. Bp. 169. l. — Erdélyi László dr.
egyik legképzettebb történészünk. Komoly
forrástanulmányok (főleg az egykori tör-
vényhozás adatainak keresztül) fest a ma-
gyar lovagkorról hű képet. Jelen tanul-
mánya csak kivonata készülő nagyobb
művének. De így is bő adatok sorakoz-
nak fel. Ép szűkrezabottsága miatt ne-
héz és túl tömör olvasmány, de remél-
jük, hogy így is kedvező fogadtatásra
talál. P. K.

MIHELICS VID Dr.: A keresztényszoc-
cializmus. Magyar Szemle Társaság Bud-
pest. Michelic Vid dr. neve nem ismer-
etlen az Ú. É. olvasói előtt. Többször
megemlékeztünk arról a nagyszerű ta-
núlmányról, mely Az új szociális állam
címen tavaly jelent meg tollából. A kato-
likus szociológiának Mihelics dr. kétség-
telenül egyik legképzettebb képviselője.
Legújabb kis könyve szintén hézagpótló.
Bevezetésében a katolikus társadalom-
szemléletet körvonalazza, definiálja a
szocializmus és individualizmus fogalmát
s mint tételt szövegezi le, hogy minden-
kinek joga van a létminimumra. A továb-
biakban a munkabér, termelés, munka-
szervezés, tőkés és munkás egymáshoz
való viszonya, az állam, az érdekképví-
seleti rendszer stb. problémáit boncol-
gatja. A keresztényszocializmus történe-
tének ismertetésénél először az első ki-
sérleteket mutatja be XII. Leóig, majd
részletezen ismerteti a Rerum novarum
enciklikáját és az ennek során megvalós-
ult rengeteg szociálpolitikai eredményt.
Igen értékes fejezete a könyvnek a ma-
gyar keresztényszocializmusról mondott
kritikája. A könyv utolsó részében a ke-
resztényszocializmus legújabb irányairól
és a Quadragesimo anno enciklika utmu-
tatásairól szól. Mihelics dr. könyve két-
ségtelenül hézagpótló, mert a magyar
viszonylatban elhomályosodott keresztény
szocializmusról ad szélesebb rétegeknek
tiszta képet. Olvasóinknak is ajánljuk.
(Ára 7 Kt.) R. E.

BINÉT MENYHÉRT: Angol
költők a XX. században. Bp. Egye-
temi nyomda. Binét II költő 120 versét
fordította le magyarra. A költészetben
is konzervatív angol szigetszág iro-
dalmát így közelebb hozta a magyar
olvasó közönséghez. Bár a kötet hiányos
— hisz nem anthológiáról van szó —
így is változatos: a tizenegy költő között
van csavargó és egyetemi tanár, matróz
és nobeldíjas író stb. A fordítások —
néhány hiányuk ellenére is nyereségei
irodalmunknak. R. E.

BALINT VILMOS: A dúsgazdag. A
»Magyar Nép« könyvtárának a kiadásá-
ban jelent meg ez a szindarab, mely a
csiki kat. magyar nép közszáján forgó
drámai költeményének »A pokolban kin-
lódó dúsgazdag történetéjének«-nak egy át-
dolgozása szinpadra. A négy képre osz-
tott szindarab igen alkalmasnak mutat-
kozik falusi szinpadjaink számára. Ezt
bizonyítja, hogy a székellyföldön már ed-
dig is többször előadták.

POLÓNYI FERENC S. J.: Letűnt vilá-
gok romjain. A pécsi Pius gimnázium
kiadása. A szerző néhány tanítványával
beutazta a Balkánt, Törökországot s utá-
zásáról kedves humorú, érdekes megfi-
gyelésekkel teli könyvet adott ki, melyet
főleg tanárok, tanítók és nevelők figye-
mébe ajánlunk. R. M.

ERNEST LEILLIÉRE: Huysmans, Paris,
Grasset, 15 fi.; U. A.: Bandelaire, Paris,
Collin, 20 fr. A híres francia filozofus
nagyserűten ismerteti Bandelaire patho-
logikus világát és egy másik könyvében
a liturgia hatása alatt konvertált Huy-
mans fejlődését. Az író finom lélektani felépítése
mellett az objektív kritikus magaslátán
áll s így a francia irodalom iránt érde-
klődő mindkét könyvben igen élvezetes
és hasznos olvasmányt talál. K. I.

SZENTEK ÉLETE. Szerkesztette Dr.
Schütz Antal egyet. tanár. Kiadja a Szt.
István Társulat. I. kötet. (Januártól már-
cius végéig). Régi hiányt pótol a Szt.
István Társulat, midőn a szentek életének
új ismertetését kiadta. A régi szentek éle-
tei kifogytak s ha néhány példány köz-
kézen is forgott, hiányzottak belőlük azok
a szempontok, melyek a mai ember szá-
mára egy hasonló múnél szükségesek. Az
új kiadás munkatársainak a névsora is
garancia már, hogy a könyv megfelel
a kívánalmaknak. Schütz dr. mellett ott
találjuk Balanyi György, Sebes Ferenc,
Szamek József, Tomek Vince neveit. A
12 oldalas bevezetésben világosan és
tisztán rámutatnak, hogy kik is a szentek.
Fontos ez a fejezet, mert sokan szeretik
a szenteket emberfeletti lényeknek tekin-
tetni, a szentek kultuszát az Isten imádá-
sával összekeverni. A szerzők főbb szem-
pontjai: minden napon a megfelelő szent
életrajzát nyújtani, a jámbor legendákat
a történelmi kutatás eredményeivel össze-
egyeztetni. Különös súlyt vetnek a magyar
szentek ismertetésére. Nem vonnak le
mindig erőltetett tanulságokat, hanem a
szentek életének átértékelésével, komoly
velóságával akarnak hatni. Reméljük, hogy
ez a nagyszerű könyv, melynek további
kötetel ez év folyamán fognak megjelenni,
széles népi rétegekben fog terjedni. Z. B.

Dr. CSABA MARGIT: Amit a serdülő leánynak tudnia kell . . . Bp. 1933. A közelmúltban két olyan könyvről számoltunk be olvasóinknak, melyek a serdülő leányoknak szólnak. Gerely Jolán és Bánhegyi Jób dr. könyveire gondolunk. Most újabb könyv jelent meg a pesti könyvpiacra. Szerzője orvosnő, aki azokra a problémákra hívja fel olvasóinak figyelmét, melyekkel a serülő kis leány naponta találkozhat, de melyekre kielégítő feleletet alig kap. Kérdések, melyekre helyes feleletet kell adni, ha azt akarjuk, hogy a leányka testi és lelki tisztaságát megőrizve megfelelhessen hivatásának. Ma már minden gondolkodni tudó és nyit szemű nevelő tudja, hogy ezeket a problémákat elússolni, elkendőzni nem lehet. Dr. Csaba Margit is tudatában van ennek s tudja, hogy a kedves illúziók felboncolása sokszor fáj. Azonban az írónő nemcsak boncoló orvos, de finom, vallásos lelki nő is, aki megtalálja a módját, hogy a kényes problémákra is olyan feleletet adjon mely fiatal olvasóiban a tudatosan tisztá élet vágyát ébreszti fel. A könyvhöz Tóth Tihamér dr. írt bevezetést, illusztrációkkal Márton Lajos látta el. (R. E.)

KARÁCSONY BENŐ: Új Élet kapuiában. Regény. — Erdélyi Szépművészeti Társaság, 1932. — Karácsony Benő az erdélyi irodalom egyik legtehetségesebb képviselője. Néhány évvel ezelőtt megjelent könyvében a Pjotrskaban a vidéki város életének megkapó rajzát adta. Legújabb könyvében nagyobb koncepcióval kísérletezik: a világ szociális átforgatásáról akar képet rajzolni. Tagadhatatlan, hogy Karácsony az Új Élet kapujában szinte zsonglőri ügyességgel dobálódzik a problémákkal. Nagyszerűen érzékelteti, hogy a földön nagy igazságtalanságok dúlnak, de ezután a megállapítás után hiába várjuk a megnyugtató feleletet, a chaoszból kivezető út megmutatását, A kommuniz-

mus, melyre az író burkoltan rá-rá mutat, mégnagyobb chaosz s hiába festi mögéje komorsötét háttérnek a mult és jelen nagy hibáit és igazságtalanságait, az új élet, a kommunizmus nem lesz előttünk tisztább és ragyogóbb. Mindig fülünkbe csengenek a főhős, Tunák Ádám, jellemzésére írt szavak: »A tyúkretrec fölött minden nap látta azt a kis darab eget, mely kék volt és üdén, biztatóan, végteleen távolságokat sejtetően nézett le rá...« — Karácsonyi nagyon tehetséges író, de a nagy problémákkal való zsonglorkodés közben elejtett egy problémagyótyót s így nem tudott teljes illuziót kelteni. Ezt talán a legjobban mi látjuk, akik egy biztos világnézet fényével világítottunk be Karácsony problémavilágába. R. E.

DR. KENESSY KÁLMÁN: Gondolatok a tudományról és művelőiről. — Kenessey Kálmán dr. neve nem ismeretlen a szlovén nyelvű magyarországi irodalom előtt. Cikkei, tanulmányai és tankönyvei bizonyítják, hogy egyik legiskolázottabb tudósnk. Jelen füzete a komáromi diákongresszuson tartott előadását tartalmazza. Az író néhány nagy tudós példájával bizonyítja, hogy a tudomány őszinte szolgálatához lelkesedés és nagy önfeláldozás szükséges. Tanulmányában rámutat a tudomány igazi céljára, mely nem más, mint az igazság felderítése. Az igazság felderítése azonban nem öncél, hanem eszköz az emberiség életsorsának a javítására. Így jut el ahhoz a konklúzióhoz, hogy tulajdonképpen megismerni annyit, mint szeretni. Tanulmányának végén az ifjúsághoz szól: a magyarságnak tudósokra s nem álmodozókra van szüksége. Az ifjúság feladata a tanulmány segítségével a nemzeti életet föllendíteni. Kenessey dr. jelen kis tanulmányával is bebizonyította, hogy mélyen szántó koponya. Tanulmánya hasznos olvasmány lesz azoknak is, kik előadását nem hallhatták. P. K.

SINCLAIR LEWIS MONDJA.

Európát nem lehet kiábrándítani abból, hogy egy Voltaire, egy Beethoven, egy Wagner egy Keats, egy Leuwenhoeck, egy Flaubert felhatványozzák az életet, közelebb visznek a nagy dráma értelméhez! Európa az egyéni szentség egyetlen oltára a fordizált világban... Róma volt az Ókor Amerikája, Görögország pedig tulfinomult kulturájával a mai Európának felel meg. A római fegyver győzött, de a görög filozófia és építészet, a vonalak nemessége, erősebb volt, mint a római kard és a római főrvény.

Szerkesztői üzenetek.

Toma I. Muzsla: A kedves sorokért és címekért köszönet. Utólagos engedelmével néhány sort leközlünk. — **Chlagger Károlyné,** Prága: A késedelemért a nyomda túlterheltsége felelős. A jövőben idejében megy a lap. Az adományt köszönjük. — **Cszmadia Andor,** Győr: A kedves sorokat és a Győri K. Tudósító utólag küldött számaint megkaptuk. Az ígért beszámolót nagy érdeklődéssel várjuk. — **Manczos István,** Jászóvár: A lap januárban késett, különben rendszeren megy. Üdv. — **Petruska Margit,** Lonsonc: K. lapjuk értelmében jártunk el. Hálásak lennénk, ha még szereznének új előfizetőket. Üdv. — **Zsilinszky Sándor,** Érsekujvár: Előfizetés 1932. dec-ig rendezve. Csekk-lap ment. — **Kuklay Béla,** Nagy Kosztolány: A címváltozást tudomásul vettük. Üdv. — **Kőszeghy Mária,** Eperjes: A kedves, elismerő sorokat köszöölük. Mutatványszámok mentek. — **Fr. Peregrinus S. V. D.,** Vidina: A címeket köszönjük. További segítségére számítva néhány ingyen mutatványszámot és csekklapot küldöttünk. — **Bónitz Márta,** Szimó: Lapunk késett. Szives elnézését kérjük. — **Parák Endre,** Damasd: Lapunk hiányzó számát megküldöttük. Képeket a jövőben rendszeresen közlünk. Üdv. — **Czeplédy Ferencné,** Érsekujvár: Nagyon szívesen várunk ápriliséig. Örülünk, hogy lapunk megnyerte tetszését. Lapunk célja: világnézeti irányítás. Ha ezt elérjük, megtettük kötelességeinket. Üdv. — **S. S. Kassa:** Kérdésére a köv.-ben válaszolhatunk. Kívánatos, hogy mindenütt, ahol a magyarság nagyobb számaránya (20 százalék) következtében a törvény megengedi hivatalos írásainkban, leveleinkben a helynév államnyelvű jelölése mellett annak magyar nevét is feltüntessük. Magánhasználatban pedig mindig jogunk van csak a magyar nevet használni. Nevetségesen hangzana, ha beszédünkben, nem hivatalos írásainkban magyarul Wient, Bucurestii, Genévet vagy más idegen nevet használnánk. Ugyanez vonatkozik azon szlovenszói helységnevekre is, melyeknek van régi magyar nevük is. Ezen jogainknak önkén-

tes feladása csak tulzott oportimizmussal magyarázható. — **Szüllő Rezső,** Nagyszombat: Címváltozást tudomásul vettük, ápriliséig várunk. Sok üdv. — **Fenk József,** Nagyszombat: A kedves sorokat köszönjük míg sokan mondják: „mi, ifjak örömmel fogadjuk mindig a lapot, a mi lapunkat,” addig nem félünk. A javítást megtettük a címmel. — **Martiny F. Tapolcsány:** A lapot megindítottuk. — **Csurgovich György,** Ungvár: A címváltozást tudomásul vettük. — **Borsos Mihály,** Ipoly Kis Keszi: A kedves sorokért köszönet, a lapot megindítottuk. Üdv. — **Hófer Jenő,** Komárom: A címváltozást tudomásul vettük. Sajnáljuk, hogy nem lehet Pozsonyban, de az ilyenemű küzdelmek is csak megacélozzák az embert. — **Gathér István,** Csadca: A lapot rendszeren küldöttük s „ismeretlen” jelzéssel visszajött. Másodszor is megküldöttük. Hasonló kifogásaink már vannak a posta ellen. — **Baráth Julianna,** Párkány: Tévedés volt, melyet már b. lapja vétele előtt korrigáltunk. Elnézését kéri a kiadóhivatal. — **Urak Kongregációja,** Kassa: A Beszámolót köszönjük. Kissé hosszú volt s így helyszüke miatt csak rövidítve hoztuk. A jövőben is kérjük munkájuk ismertetését. — **Nemcsik Valter,** Komárom: A közbenjárást köszönjük, de már nem aktuális. L. borítólapunk 2. oldalát. Üdv. Cikket várunk! **Ortutay Jenő,** Beregszász: Hálás köszönet az elismerő, kedves sorokért. — **Ónody István,** Halics: Asztalos-Pethó magyar történelmének az ára 156 Kc. (egy nagy kötet.) Szívesen megküldjük mi is. — **Manczos István,** Jászóvár: Az új címre meginvult a lap. A Mult számmal kissé késtünk. Üdv. — **Özv. Blahó Etel,** Hodruš: A lapot küldjük. — **Dr. Balás Imréné,** Kékkő: A lapot januári számunktól, az új évfolyamtól kezdve indítottuk meg s ezért késett az első szám. Üdv. — **Reményi József,** Cleveland, Ohio: Levél ment. — Üdv. — **Orbán László,** Prága: Levél megy, üdv. — **Dr. Ferenecsik János,** Szepeskáptalan: Sajnos az I. évf. 1. száma teljesen kifogyott s nem áll módunkban megküldeni.

„Mi nemcsak hogy nem hangoztatjuk a kooperációt a kapitalizmussal szemben, hanem XIII. Leoval követeljük az állapotokon való változtatásokat.”

Prohászka Ottokár.

**Sajtó alapunkra érkezett
adományok.**

Druga István 10.— K., Varjú Vendel 20.— K., Dr. Rényi Zoltán 10.— K., Kat. olvasó egylet Rimaszombat: 5.— K., Salamon Lambert 50.— K., Bubnič Mihály, 10.— K., Čarský József 100.— K., Tahy Ábrahám 100.— K., Fritsch Kálmán 20.— K., Révész Ferenc 30.— K., Brokár Margit 10.— K., Dr. Lestár István 10.— K., Lazik Ambrus 20.— K., Kmetko József 50.— K., Prónay Rezső 70.— K., Dr. Kheberich Márton 20.— K., ifj. Rabár János, Nagy Komját: 30.— K., Valentin Józsefné Pozsony: 10.— K., Namyslov E., Ungvár: 5.— K., Juhász

Ferenc, Csallóközkürt: 3.— K., —y—l dr., Pozsony: 10.— K., Behula Ilona, Nagyölvéd: 10.— K., Magyar Egyház-irodalmi Iskola, Nagyszombat: 38.— K., Nagy Sándor, Ipolyság: 20.— K., Dr. Bányai József, Rimaszombat: 10.— K., Dr. Robinson Imre 20.— K., Kobár Bertalan, Piesok: 20.— K., Schlager, Prága: 10.— K., Guzman Miksáné, Kassa: 20.— K., Pocsátó László, Kassa: 20.— K., Petráss Marianna, Trencsén: 100.— K., Lakatos István, Érsekújvár: 10.— K., Besztercebányai püspökség 100.— K., Ferencsik János 5.— K., Konratovich Jolán, Rimaszombat: 30.— K., Kováčik Béla, Rapovce: 20.— K., Belic Mária, Galánta: 10 K.

Köszönetnyilvánítás. Az Új Élet múlt havi számában megjelent Falusi kép című cikkem kapcsán Dr. N. N. orvos ur 500 Kc-t küldött címemre a falusi szegények támogatására, amelyért ez uton mondok hálát a nemes lelkű adakozónak.
Kovács Gyula káplán.

A közeljövőben jelenik meg a Sajó-Vidék nyomdavállalat Rožnava=Rozsnyó kiadásában Schoupe=Jankovics: **APOKOL** II. kiadása.

Mondy Miklós: **Egy a szükséges**

c. elbeszélés köteté.

Előjegyezni már most lehet!

Az Új Életben ismertetett könyveket is beszerzi a cég!

Kérjük előfizetőinket, hogy előfizetésüket, hátrálékaikat és adományaikat sajtó alapunk javára küldjék be minél előbb!

Könyvujdonságok :

Elekes: Krisziust, kenyeret! 27.— *Kalmár*: Küzdelmek a fehér halál országában I—II. á 39.— *Manzoni*: Jegyesek 24.— *Migray*: A marxizmus esődje 24.— *Morice*: Jézus lelke 39.— *Schütz dr.*: Szeatek élete I. 3.— *Sienkiwicz*: Keresztes lovagok f. 18.—, ktv. 27.—, Volo lijo vszky úr f. 18.—, ktv. 27.—, Quo vadis? 27.—, Vizözön f. 18.—, ktv. 27.— *Szent István Könyvek legújabb sorozata Dres*: Plátó 18.— *Takács*: Nérótól—Bioklécianig 30.— *Stuplmann*: Az ifjúkor lélektana 24.— *dr. Pittrof*: A szépirodalom esztétikája 18.— *Török*: A magyar egyházpoltikai harc története 15.— *Schütz dr.*: A házasság 18.— A pénz előzetes beküldésénél tisztelettel kérünk még 4 Kc. portóköltiséget is hozzájárulástani.

„Szent József”

könyv-, papir- és zeneműkereskedés,
Bratislava (Pozsony), Lőrincskapu utca 3. sz.

Szerkesztésért és kiadásért Dr. Suhaj Béla felel. — Nyomja és kiadja a Sajó-Vidék nyomdavállalat Rožnava=Rozsnyó, F3 tér 4. Telefonszám: 71.

Folium periodicum a Suc. Stud. Cath. linguae Hung. Reipubi, Cechosiovaquiae editum.

Redactor : Elemér Rády Cassoviae (Košice) ; Cechoslovaquia, Mikes Kelemen u. 6. Redaktor gerens : Phil. et Theol. Dr Adalbertus Suhaj Cassoviae.

Argumentum Num 13, Ex saecriptis Werner Sombart. — P. Elemér Csávossy : S. J. In limine anni sancti — Dr Cottely István : Novae leges de scholis. — Lujza Esterházy Essentia actiōnis catholicae. — Josephus Ven-

czel : Liber e Transsilvania de quaestione nationum. — Vincentius Viplak. Fiat regnum Dei in nobis (poema). — Ladislaus Possonyi dr : Michal Földy. — Dr Tiburtius Rejöd (Lusern) „D. R. A. C.” aut logica honoris. — Georgius Széchenyi gr. : Utrum systema hodiernum aeconomiae capitalismus sit. — Sára Schalkház : Post laborem. — Jozephus Kossányi Psalmus niger (poema). — Paulus Schleicher : Abedis scholáres et circulus „Prohászka”. — Quaestiones iuventutis Quaestiones oeconomicae, culturales et sociales. — Quaestiones de arte. — Libri et scripta. Nuntio redactionis. — Ex scriptis Carlyle, Sinclair Lewis.

Az Új Élet szeretőivel várja mindenki levelét, kérdésekre válaszolunk ! — Irjatok !

Könyv a legszebb ajándék!

Ujdonságok - ifjusági iratok - imakönyvek
nagy választékban

JASCHKO ÉS TÁRSA

Tel. 3462. könyvkereskedésében, Košice-Kassa, Fő u 63.

Kegyűrtárgyak, imakönyvek, szobrok, templomfelszerelési tárgyak, fali szentképek, elmélkedő könyvek

Ribár A. kegyűrtárgy és kat. könyvek üzletében **Košice-Kassa. Mészáros u. 12.**

Vanger Mihály fűszer, csemege, gyarmataru, liszt és festék kereskedése a legjobb bevásárlási forrás. **LEVICE-LÉVA.**

Figyelem !

az Új Élet I. évfolyamához bekötési táblákat szállít

BULICZKA EDE könyvkötő

KOŠICE-KASSA, Sándor u. 14. sz. Tel. 2036.

Együtt az Egyházzal hetenkint megjelenő miseszöveg magyarázatokkal. Egy szám ára 1 Kč. egy évi előfizetés 52 Kč. Megrendelhető **Budapest IX. Lónyai u. 36., II. udv. földsz. 6.**

Ujsághelyeg használata a kassa posta és távirda igazgatóság által 85.038—IV.—1931. szám alatt engedélyezve.